

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Bc. Tereza Juřicová

**Kariérové poradenství u žáků s narušenou
komunikační schopností z pohledu kariérového
poradce**

Olomouc, 2022

Vedoucí práce: PaedDr. Pavlína Baslerová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Kariérové poradenství u žáků s narušenou komunikační schopností z pohledu kariérového poradce vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala PaedDr. Pavlíně Baslerové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, především za pomoc, ochotu a trpělivost. Také bych ráda poděkovala všem zúčastněným respondentům, díky kterým mohla být diplomová práce zrealizována.

Obsah

Úvod	6
1 Narušená komunikační schopnost	8
1.1 Logopedie	8
1.2 Komunikace	8
1.2.1 Komunikační schopnost.....	9
1.2.2 Narušená komunikační schopnost (NKS).....	10
1.3 Možnosti vzdělávání dětí, žáků a studentů s NKS	14
1.4 Výskyt narušené komunikační schopnosti na školách.....	14
1.5 Žák s NKS ve škole	16
1.6 Podpůrná opatření využívána u žáků s NKS	18
2 Kariérové poradenství.....	24
2.1 Kariéra	24
2.2 Kariérové poradenství.....	25
2.3 Legislativní zakotvení školního kariérového poradenství v ČR.....	26
2.4 Subjekty zabývající se kariérovým poradenstvím	27
2.5 Kariérové poradenství u žáků se zdravotním postižením	32
2.6 Kariérové poradenství u žáků s narušenou komunikační schopností	33
3 Praktická část.....	36
3.1 Vymezení výzkumného problému	36
3.2 Vymezení hlavního cíle a dílčích cílů	36
3.3 Metoda sběru dat.....	37
4 Analýza a interpretace získaných dat	39
4.1 Vyhodnocení zvolených hypotéz.....	72
5 Diskuse	79
Závěr	82
Zdroje.....	83

Internetové zdroje.....	85
Seznam zkratek.....	90
Seznam grafů	92
Seznam tabulek.....	93
Seznam příloh	94
Příloha 1 – Dotazník	95
Anotace	102

Úvod

Kariéra a budoucí povolání je jedno z nejdůležitějších rozhodnutí v životě jedince. Rozhodnutí, jakou profesi chceme v budoucnu vykonávat, co tedy studovat a jakou cestou se ubírat, musíme jako jednotlivci vykonat v poměrně nízkém věku. Už v páté třídě se někteří žáci rozhodují, zda se přihlásí na víceletá gymnázia. Právě proto, že je na žáky kladeno těžké břemeno v již poměrně nízkém věku, měli bychom jim při jejich volbě pomoci. Ať už mluvíme o pomoci od rodiny, přátel a blízkých, tak je důležité zmínit profesionální pomoc v podobě kariérového poradenství.

S kariérovým poradenstvím se žáci nejčastěji setkávají právě v rámci školního prostředí. Existuje však i řada subjektů poskytující poradenství nejen žákům a studentům, ale také dospělým, a to mimo školský systém. Tyto služby mohou být zpoplatněny. Vše závisí na cílové skupině a poskytovateli poradenství.

V rámci naší diplomové práce se zaměříme na kariérové poradenství poskytované pracovníky škol žákům s narušenou komunikační schopností. Diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá narušenou komunikační schopností, a to především narušenou komunikační schopností ve školním prostředí. Druhým hlavním tématem teoretické části je kariérové poradenství – vymezení toho, co je to kariéra a kariérové poradenství, kdo může poskytovat kariérové poradenství a jak vypadá kariérové poradenství u žáků se zdravotním postižením a konkrétně u žáků s narušenou komunikační schopností. Praktická část zkoumá zkušenosti, názory, postoje a způsoby práce kariérových poradců ve školách s žáky s narušenou komunikační schopností metodou kvantitativního výzkumu.

Cílem diplomové práce je sjednotit a zpracovat podstatné informace propojující kariérové poradenství a narušenou komunikační schopnost, a to především pomocí distribuce, získání a zpracování dat od respondentů.

Teoretická část

1 Narušená komunikační schopnost

1.1 Logopedie

Logopedie je vědní obor, který se začal utvářet ve 20. letech 20. století. Věnuje se patologické stránce komunikačního procesu u jedinců všech věkových kategorií a jejím předmětem je narušená komunikační schopnost (Klenková, 2006). Náplň logopedie spočívá v odstraňování potíží v oblasti komunikace nebo alespoň k jejich zmírnění (Kejklíčková, 2011). Je odvozena od řeckého slova logos a paidea, což v překladu znamená slovo a výchova. V mezinárodní literatuře se nejčastěji setkáme s pojmem Speech therapy (Klenková, Bočková, Bytešníková, 2012).

Podle Lechty (2011, s. 15-16) je logopedie „vědní obor interdisciplinárního charakteru, jehož předmětem jsou zákonitosti vzniku, eliminace a prevence narušené komunikační schopnosti. Logopedie je v moderním pojetí vědou zkoumající narušenou komunikační schopnost u člověka z hlediska jejích příčin, projevů, následků, možností diagnostiky, terapie i prevence.,,

Abychom mohli ve většinové společnosti komunikovat potřebujeme k tomu jazyk a řeč. „Jazyk představuje jev společenský, náležící určité etnické jednotce a dále se vyvíjející.“ (Škodová, Jedlička a kol, 2007, s. 93). „Řeč je specificky lidskou schopností. Jedná se o vědomé užívání jazyka jako složitěho systému znaků a symbolů ve všech jeho rovinách.“ (Klenková, Bočková, Bytešníková, 2012, s. 22).

V následujících kapitolách se zaměříme na komunikaci, komunikační schopnost a její možná narušení.

1.2 Komunikace

Jednotná definice komunikace v podstatě neexistuje. Velmi záleží, z jakého oboru autor dané definice pochází, a tudíž z jakého hlediska se na ni dívá. Pro účely naší diplomové práce jsme vybrali definici od autorek Klenkové, Bočkové a Bytešníkové (2012, s. 20), které ji vymezují jako „lidskou schopnost užívat výrazové prostředky k vytváření, udržování a pěstování mezilidských vztahů.“ Zdůrazňují, že komunikace ovlivňuje jak naši osobnost, tak naše vztahy.

Komunikace se skládá ze 4 hlavních pilířů:

1. komunikátor – osoba, která předává informace
2. komunikant – osoba, která přijímá informace
3. komuniké – daná informace
4. komunikační kanál – způsob předání dané informace.

Je potřeba, aby komunikátor a komunikant používali stejný komunikační kanál, a to z důvodu vzájemného porozumění (Klenková, 2006).

1.2.1 Komunikační schopnost

Jedná se o schopnost jedince, která spočívá v uplatnění jazyka ve formě mluvené, čtené i psané. Tato schopnost se projevuje ve všech jazykových rovinách, kterými jsou:

1. Morfologicko – syntaktická rovina

V této rovině se zabýváme morfologií neboli tvaroslovím, tedy slovními druhy (jejich užitím a schopnosti stupňování), časováním, skloňováním a rody. Dále syntaxí neboli skladbou. Zabýváme se tím, jak se daný jedinec vyjadřuje – zda tvoří souvětí, či jednoduché věty, zda se vyjadřuje verbálně či nikoliv, jak věty sestavuje, zda se objevují dysgramatismy atd. (Mlčáková, 2012). Tuto rovinu jsme schopni začít pozorovat okolo prvního roku dítěte, tedy v době, kdy dítě začíná mluvit (Klenková, 2006).

2. Lexikálně – sémantická rovina

Lexikálně – sémantická rovina se zabývá slovní zásobou jedince – jak aktivní, tak pasivní. Dále jejím vývojem a schopností jedince pojmenovávat věci, činnosti a pocity, pochopením jednotlivých významů slov a přenesených slovních významů (metafory, přísloví atd.) (Mlčáková, 2012, Peutelschmiedová, 2005).

3. Foneticko – fonologická rovina

Tato rovina se zabývá zvukovou stránkou řeči. U fonetiky se zaměřujeme na dýchání, tvoření hlasu, výslovnost, zvuk řeči, přízvuk, tempo řeč a melodii řeči. Sledujeme nápadné projevy, jako příliš dlouhé pauzy, neplynulost řeči, rychlé nebo velmi pomalé tempo řeči. U fonologie se zaměřujeme na to, zda-li je jedinec schopen sluchové analýzy a syntézy

(Mlčáková, 2012).

4. Pragmatická rovina

Zabývá se užitím jazyka v každodenním životě. Pochopením role jako komunikačního partnera a schopnost reagovat podle dané situace (Klenková, 2006).

1.2.2 Narušená komunikační schopnost (NKS)

„Komunikační schopnost jednotlivce je narušena tehdy, když některá rovina (nebo několik rovin současně) jeho jazykových projevů působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Může jít o foneticko-fonologickou, syntaktickou, morfologickou, lexikální, pragmatickou rovinu nebo o verbální i nonverbální, mluvenou i grafickou formu komunikace, její expresivní i receptivní složku.“ (Lechta, 2003, s. 17).

Příčiny NKS mohou být různé. Ovlivňují je jak vnitřní, tak vnější faktory. Může se jednat o příčinu v období prenatálním (před porodem), perinatálním (během porodu) nebo postnatálním (po porodu) (Klenková, 2006).

Lechta (2003) rozděluje NKS do 10 kategorií:

1. Vývojová nemluvnost (vývojová dysfázie)
2. Získaná orgánová nemluvnost (afázie)
3. Získaná psychogenní nemluvnost (mutismus)
4. Narušení zvuku řeči (rinolalie, palatolalie)
5. Narušení fluence (plynulosti) řeči (tumultus sermonis, balbuties)
6. Narušení článkování řeči (dyslálie, dysartrie)
7. Narušení grafické stránky řeči
8. Symptomatické poruchy řeči
9. Poruchy hlasu
10. Kombinované vady a poruchy řeči

Vývojová nemluvnost (vývojová dysfázie)

Jedná se o „poruchu vývoje řeči, způsobenou difuzním postižením mozku a zahrnujícím oblasti obou řečových center (expresivního i receptivního)“ (Kejklíčková, 2011, s. 36). Komunikační schopnost je v případě vývojové dysfázie narušena i přesto, že není přítomna porucha intelektu či porucha autistického spektra apod. NKS tedy není

výsledkem žádné jiné diagnózy. Vývoj řeči je nerovnoměrný a neodpovídá chronologickému věku i přesto, že jedinec nevykazuje žádné biologické odchylky od normy (AKL, 2022). „Podmínky pro rozvoj řeči jsou přiměřené.“ (Škodová, Jedlička a kol., 2007, s. 110).

Získaná orgánová nemluvnost (afázie)

Jak už z názvu vypovídá jedná se o získanou NKS. Nejčastější příčinou vzniku je poškození mozku – cévní mozkové příhody, krvácení do mozku, nádorová onemocnění atd. Stav jedince a jeho narušená komunikační schopnost se odvíjí od poškození mozku. Intelekt zůstává zachován, problémy se objevují u artikulace, respirace, fonace a rezonance (Neubauer, 2018). Afázie dle AKL ČR (2022) zahrnuje komplex symptomů, kterými jsou:

- a) Porucha plynulosti řeči – může se projevit např. absencí verbální komunikace, používáním slov pouze v izolované podobě či používání stručných vět a agramatismů. Dále se může objevit změna tempa řeči (příliš pomalé nebo naopak příliš rychlé tempo). Jedinec se také může verbálně vyjadřovat, ale bez jakéhokoliv informačního významu.
- b) Porucha porozumění řeči – přítomna u skoro každého typu.
- c) Porucha pojmenování – neboli anomie. Jedinec má problém najít správné slovo pro danou věc, myšlenku či činnost.
- d) Parafázie – jedná se o záměny slova, jejich zkomolení.
- e) Perservace – jedinec lpí na předešlém podnětu.

Získaná psychogenní nemluvnost (mutismus)

Mutismus je náhlá ztráta schopnosti verbálně komunikovat bez jakékoliv organické příčiny. Právě z tohoto důvodu, se mutismus pohybuje na hranici logopedi a psychologie. Jedinec totiž umí komunikovat, ale nechce. Nejčastěji se setkáváme s tzv. elektivním mutismem, kdy jedinec nekomunikuje pouze v určité situaci, prostředí či s určitým jedincem. Často v souvislosti s nástupem do školní docházky – dítě například nemluví s paní učitelkou a dětmi ve škole, ale doma komunikuje běžně bez problémů. Kromě elektivního mutismu se můžeme setkat s totálním mutismem a surdomutismem. U totálního mutismu jedinec nekomunikuje za žádné situace a u surdomutismu, který se vyskytuje velmi málo, jedinec ztrácí nejen schopnost verbálně komunikovat, ale také schopnost slyšet. Přesněji řečeno, jedinec nedokáže rozeznávat jednotlivé zvuky od lidské řeči (Klenková, Bočková, Bytešníková 2012, Peutelschmiedová, 2005, Škodová, Jedlička a kol. 2007).

Narušení zvuku řeči (rinolalie, palatolalie)

Rinolalie, označována také jako huhňavost, je porucha zvuku řeči. Zvuk řeči je při artikulaci narušen, což je způsobeno „vlivem získaných poškození velofaryngeálního závěrového mechanismu nebo vrozenými orgánovými poruchami orofaryngeální oblasti“ (Klenková, 2006, s. 130). Tím dochází ke změně tzv. nosovosti – rezonance nosní dutiny. Pokud rezonance nosní a ústní dutiny není v adekvátním poměru, ovlivňuje to výslovnost mluvené řeči – řeč je huhňavá (Zezulková, 2014). Dle Škodové (in Neubauer, 2018) dělíme rinolalii na otevřenou, uzavřenou a smíšenou.

Palatolalie vzniká při orofaciálních rozštěpech – tedy rozštěpech např. ústní dutiny, tváře, rtů, měkkého a tvrdého patra. Dle Klenkové, Bočkové a Bytešnickové (2012) do projevů řadíme především zvýšenou nosovost, otevřenou huhňavost, narušenou artikulaci a narušené koverbální chování (chování při komunikaci – mimika, oční pohyby, délka pauzy atd.).

Narušení fluence (plynulosti) řeči (tumultus sermonis, balbuties)

Koktavost je „syndrom komplexního narušení koordinace orgánů participujících na mluvení, který se nejnápadněji projevuje charakteristickými nedobrovolnými specifickými pauzami narušujícími plynulost procesu mluvení a tím působícími rušivě na komunikační záměr. Je to multifaktoriální, dynamický a variabilní syndrom NKS se složitou symptomatikou, která je často důsledkem několika parciálních, vzájemně se prolínajících, navazujících nebo recipročně i souhrnně reagujících příčin.“ (Lechta, 2010a, s. 28). Jde o jednu z nejtěžších forem NKS, která se objevuje u jedinců v jakémkoliv věku. Koktavost jako taková se projevuje na poli tří hlavních faktorů, kterými jsou dysfluence (neplynulost řeči), nadměrná námaha a psychická tenze.

Narušení článkování řeči (dyslálie, dysartrie)

Jednou z nejčastěji vyskytujících se NKS je dyslálie, často taky označována jako patlavost. Jedná se o vadnou výslovnost hlásek, vynechávání hlásek či jejich zaměňování. „Je to porucha nebo vada výslovnosti jedné nebo více hlásek mateřského jazyka, přičemž výslovnost ostatních hlásek je správná.“ (Sovák a kol. in Kraulcová, 2007, s. 31). Je důležité odlišit dyslálii neboli vadnou výslovnost od nesprávné výslovnosti hlásek v průběhu vývoje řeči u dítěte, kterou považujeme za fyziologickou. Ta by se měla sama upravit ke konci 5. roku dítěte, v některých případech i později (Kraulcová, 2007).

Dysartrii označujeme jako motorickou vadu výslovnosti a je příznakem mnoha neurologických poruch. Vzniká na „základě narušení svalové kontroly řečového mechanismu v souvislosti s poškozením centrálního nebo periferního nervového systému.“ (Obereignerů, 2013, s. 46) Rozsah narušení komunikační schopnosti se proto odvíjí od rozsahu narušení nervosvalového převodu. Jedinec má problémy jak s artikulací, tak s tvořením hlásek. Jeho řeč je pomalá a často nesrozumitelná (Obereignerů, 2013).

Narušení grafické stránky řeči

Mezi narušení grafické stránky řeči patří specifické poruchy učení – dyslexie, dysgrafie, dysortografie a dyskalkulie. Pokud se problémy jedince objevují v jedné z těchto oblastí a jedinec nemá další přidruženou NKS, péče by měla být v kompetenci pouze pedagogicko-psychologické poradny a ne logopedie (Žlab, Škodová in Škodová, Jedlička a kol. 2007).

Symptomatické poruchy řeči

Symptomatické poruchy řeči jako oblast NKS jsou velmi rozsáhlé. Jedinci, jež řadíme do této kategorie, mají ke svému postižení přidruženou narušenou komunikační schopnost, NKS je tedy pouze symptomem daného dominantního postižení – např. u jedinců se sluchovým postižením, mentálním postižením a zrakovým postižením (Škodová, Jedlička a kol., 2007).

Poruchy hlasu

O poruchách hlasu mluvíme tehdy, jestliže se hlas jedince zásadně odlišuje od standartu – liší se od hlasu přiměřeného věku jedince, pohlaví a prostředí. Může dojít ke změně síly hlasu, kvality hlasu, výšky apod. Poruchy hlasu mohou být organické a funkční. Mezi organické řadíme ty, které mají patologický základ – nádory, záněty, anomálie, úrazy hrtanu atd. Oproti tomu do funkčních poruch patří přemáhání hlasu, psychogenní poruchy hlasu a hlasové neurózy. Tento druh NKS často nejde ihned poznat, pozvolna začíná a ani samotný jedinec si toho nemusí všimnout (Neubauer 2018, Kerekrétiová in Lechta 2010b).

Kombinované vady a poruchy řeči

Jedná se o kombinaci více druhů NKS nebo o kombinaci několika poruch či jiných postižení současně (Sychrová, 2012, Valenta, 2014).

1.3 Možnosti vzdělávání dětí, žáků a studentů s NKS

Dítě, žák a student s narušenou komunikační schopností se může vzdělávat v rámci hlavního vzdělávací proudu nebo ve školách zřízených dle § 16 odstavce 9. Ten říká, že „pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny.“ Většina dětí, žáků a studentů se vzdělává v běžných školských zařízeních (viz. následující kapitola „Výskyt NKS na školách“).

1.4 Výskyt narušené komunikační schopnosti na školách

Dle Statistické ročenky školství jsme zpracovali údaje o počtu jedinců s NKS za školní rok 2021/2022. Naší cílovou skupinou jsou totiž právě děti, žáci a studenti s narušenou komunikační schopností, kteří jsou považováni dle platné legislativy za jedince se zdravotním postižením v oblasti školství (Vrbová a kol., 2015). Ve statistické ročence jsou označeni jako děti, žáci a studenti s „závažnými vadami řeči“. Informace o jejich počtu v jednotlivých školských zařízeních níže zpracujeme do tabulek pro větší přehlednost.

Předškolní vzdělávání

V předešlém školním roce (2021/2022) do mateřských škol docházelo celkově 360 490 dětí. Z toho bylo evidováno 12 048 dětí se zdravotním postižením. Děti s NKS bylo 6 075, z toho 2 154 s těžkým postižením. V mateřských školách běžných bylo zapsáno 4 936 dětí s NKS z toho 1 518 s těžkým postižením a v mateřských školách určených pouze pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami se vzdělávalo 1 139 dětí z toho 636 s těžkým postižením.

	Běžné MŠ	MŠ pro SVP	Celkově
Počet dětí s NKS	4 936 z toho 1 518 s těžkým postižením	1 139 z toho 636 s těžkým postižením	6 075 z toho 2 154 s těžkým postižením
Počet dětí se ZP	9 186	2 862	12 048

Tabulka 1: Počet dětí v MŠ (Statistický portál MŠMT, 2021/2022)

Základní vzdělávání

Ve školním roce 2021/2022 bylo dohromady zapsáno 111 855 žáků se zdravotním postižením, z toho 12 202 s NKS. Běžnou školu navštěvovalo 88 903 žáků se zdravotním postižením, z toho 9 838 NKS. Do škol určených pouze pro žáky s SVP docházelo celkově 22 952 žáků se zdravotním postižením, toho 2 364 žáků s NKS a z toho 1 154 s těžkým postižením.

	Běžné ZŠ	ZŠ pro SVP	Celkově
Počet žáků s NKS	9 838 z toho 2 035 s těžkým postižením	2 364 z toho 1 154 s těžkým postižením	12 202 z toho 3 189 s těžkým postižením
Počet žáků se ZP	88 903	22 952	111 855

Tabulka 2: Počet žáků v ZŠ (Statistický portál MŠMT, 2021/2022)

Střední vzdělávání

Na středních školách ve školním roce 2021/2022 bylo vzdělávalo dohromady 24 271 studentů se zdravotní postižením. Z toho pouze 776 studentů s NKS. Studentů s NKS v běžných školách bylo 700 z toho 71 s těžkým postižením. Na školách zřízených pouze pro studenty s SVP bylo evidováno 76 studentů s NKS, z toho 15 s těžkým postižením NKS.

	Běžné SŠ	SŠ pro SVP	Celkově
Počet studentů s NKS	700 z toho 71 s těžkým postižením	76 z toho 15 s těžkým postižením	776 z toho 86 s těžkým postižením
Počet studentů se ZP	18 960	5 311	24 271

Tabulka 3: Počet studentů v SŠ (Statistický portál MŠMT, 2021/2022)

Vyšší odborné školy

Na VOŠ docházelo ve školním období 2021/2022 27 studentů se zdravotním postižením, z toho pouze 3 s NKS a 1 s těžkým postižením.

Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo ve školním roce 2021/2022 dohromady 1 598 jedinců se zdravotním postižením, z toho 39 s narušenou komunikační schopností. V dětském domově jich bylo evidováno 34 a ve výchovném ústavu 5.

Školská ubytovací zařízení

Školská ubytovací zařízení poskytla v roce 2021/2022 ubytovací služby 2 425 jedincům se ZP, z toho 205 jedincům s NKS (80 z nich mělo těžké postižení).

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)

Péče v PPP byla poskytnuta ve školním roce 2021/2022 4 150 jedincům s narušenou komunikační schopností, a to podle převažujícího závěru vyšetření. Se zdravotním postižením jich bylo v péči PPP evidováno 170 930.

Speciálně pedagogické centrum (SPC)

Péče v SPC byla poskytnuta v roce 2021/2022 3 541 jedincům s NKS.

1.5 Žák s NKS ve škole

Při nástupu do školní docházky hodnotíme celkovou připravenost a zralost dítěte. Jedno z kritérií pro nástup do školy je úroveň jeho komunikace. Tuto schopnost v praxi nelze hodnotit samostatně, ale je potřeba ji hodnotit v kontextu motorického vývoje, zrakového a sluchového vnímání a sociálních kompetencí dítěte. Komunikační schopnost je v edukačním procesu stěžejní. Umožňuje mu se socializovat, získávat nové informace a pomáhá mu při rozvoji symbolického i abstraktního myšlení. Úroveň komunikační schopnosti dítěte tedy ovlivňuje z velké části jeho školní úspěšnost či neúspěšnost (Bendová, 2011).

U dětí, které začínají povinnou školní docházkou, se nejčastěji setkáváme se špatnou výslovností některých hlásek – a to především sykavek, hlásek L, R a Ř. Do pěti let věku dítěte špatnou výslovnost označujeme jako fyziologickou, tedy běžnou z hlediska biologického vývoje. Horní hranice, kdy vadnou výslovnost považujeme za fyziologickou, je hranice 7 let. Pokud dítě i po sedmém roku života vyslovuje určité hlásky špatně či nepřesně, jedná se již o problém patologický a označujeme ho termínem dyslálie (Králiková in Lechta, 2010b).

Již v předškolním vzdělávání je potřeba věnovat vývoji řeči dítěte velkou pozornost. Zapojit do tohoto procesu by se měli především rodiče. Dále učitelé mateřských škol, logopedi, popřípadě pracovníci speciálně pedagogických center pro vady řeči. Tito odborníci mohou provádět depistáže v MŠ, a to vždy se souhlasem zákonných zástupců a v případě klinických logopedů a SPC pro vady řeči na základě žádosti MŠ. Úkolem takové depistáže je „vyhledat děti, jež jsou ohroženy vznikem narušené komunikační schopnosti, popřípadě děti, u nichž se již narušená komunikační schopnost objevila.“ (Bendová, 2011, s. 12). Takové děti jsou dále svěřeny do péče především klinických logopedů. Pokud se jedná o závažnější případy a dítě již v rámci předškolního vzdělávání potřebuje podpurná opatření, je svěřeno také do péče SPC (Bendová, 2011).

V období docházky do mateřské školy, je ale těžké stoprocentně určit o jaký druh NKS se může jednat. Řeč se stále vyvíjí a časté obtíže v komunikaci dítěte jsou běžné. O patologii mluvíme v případě narušené komunikační schopnosti, která má organickou příčinu. Může se jednat např. o mozkovou obrnu, orgánové změny dutiny ústní, či o smyslové vady. V tomto případě by dítě mělo být již od začátku v péči odborníků, kteří dokážou určit, zda problémy v komunikaci budou přetrvávat, či časem vymizí. Například u rozštěpu patra se zasahuje operativně a dále je dítě v intenzivní logopedické péči. Problémy s NKS tedy nemusí do budoucna přetrvávat (Vrbová, 2012). Pokud ale problémy přetrvávají, a u dítěte je diagnostikována NKS, její forma i stupeň, dítě se stává ve školním prostředí dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Dle školského zákona č. 561/2004 se jím „rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpurných opatření. Podpurnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídajících zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpurných opatření školou a školským zařízením.“ (Zákon č. 561/2004, § 16, odstavec 1, Školský zákon).

Podpurná opatření (PO) jsou dále legislativně zakotvena a uplatňována dle vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v aktuálním znění z roku 2021. PO dělíme do 5 stupňů dle závažnosti a výše podpory. Pro účely naší diplomové práce se zaměříme konkrétněji na PO pro žáky s NKS.

1.6 Podpůrná opatření využívána u žáků s NKS

V této části popíšeme podpůrná opatření, která mohou být poskytována a jsou poskytována ve školách dětem, žákům a studentům s narušenou komunikační schopností. Budeme vycházet z vyhlášky č. 27/2016 (Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných) a Katalogu podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu narušené komunikační schopnosti (Vrbová s kol., 2020).

Individuální vzdělávací plán (IVP)

Individuální vzdělávací plán je důležitý dokument žáka, který zpracovává škola a navrhuje SPC pro vady řeči. Škola má povinnost vypracovat IVP do jednoho měsíce od přijetí doporučení a může při jeho vypracování s poradenským zařízením spolupracovat. Za jeho zpracování je odpovědný ředitel školy, kterou žák navštěvuje. IVP se uplatňuje až od druhé stupně PO.

Metody výuky

Zvolení vhodné metody výuky pro žáky s NKS je ovlivněno především typem narušené komunikační schopnosti. Volíme ji tedy na základě individuálních potřeb žáka. Můžeme využít monologickou slovní metodu – ta patří k těm náročnějším, protože klade vysoké požadavky na porozumění žáka a projev učitele. Důležité je učivo probírat systematicky, zdůrazňovat hlavní informace a ověřovat si porozumění zpětnou vazbou. Další možnou metodou je metoda dialogická. Ta je náročná „na zpracování otázek (správné porozumění) i na rychlé vybavování pojmů a přesnou formulaci myšlenek.“ (Vrbová a kol., 2020, s. 38). Dále můžeme využít metodu, která se zaměřuje na práci s textem – v tomto případě je potřeba zvážit délku a náročnost textu, našim cílem je, aby se jedinec dokázal sám v textu orientovat, a aby porozuměl a zároveň se dokázal ozvat, pokud něčemu nerozumí. A poslední možnou metodou je metoda názorně demonstrační. Tu využíváme, pokud má žák problém s tvořením poznámek nebo má pomalé pracovní tempo. Problém může spočívat v tom, že selhává v přepisu poznámek z tabule, nezvládá si udělat přehledný zápis, trvá mu delší dobu, než se ve všem zorientuje. Řešením může být vytvoření zápisu předem, zápis je kratší a přehledný pro snadnou orientaci.

Úprava obsahu vzdělávání

Obsah vzdělávání lze upravit od třetího stupně podpory. O tom, zdali dojde k úpravě či určité modifikaci rozhoduje školské poradenské zařízení a je vždy potřeba důkladně zvážit žákovy schopnosti, dovednosti a nedostatky a také zohlednit jeho budoucí studijní život a kariéru.

Úprava výstupů vzdělávání

Výstupy vzdělávání jsou vymezeny v Rámcovém vzdělávacím programu (RVP) a hodnotíme je na konci 3., 5. a 9. ročníku. U jedinců se zdravotním postižením můžeme tyto výstupy upravit, tak aby „byl zajištěn soulad mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáka a aby jejich vzdělávání směřovalo k dosažení jejich osobního maxima“ (Vrbová a kol., 2020, s. 47).

Organizace výuky

Jedná se o úpravu časové a prostorové organizace výuky, jejíž rozsah se odvíjí podle stupně podpory. U prvního stupně je dostačující pouze zvýšená kontrola učitelem. U druhého stupně už je úprava větší, dbáme na to, abychom věděli, zda žák všemu rozumí. Také zapojujeme střídání činností, poskytujeme žákovi více času na vypracování úkolů a můžeme využít změnu pracovního místa. Od třetího stupně podpory jsou organizační změny větší. Nejčastěji se jedná o změnu zasedacího pořádku a nalezení ideálního místa pro žáka ve třídě, popřípadě vytvoření dalšího pracovního místa. Z hlediska časové organizace, jde o navýšení časové kapacity pro práci, zkrácení zadaných úkolů či jejich celková úprava.

Předmět speciálně pedagogické péče (PSPP)

Předmět speciálně pedagogické péče je aplikován od druhého stupně PO a měl by být zabezpečen speciálními pedagogy či psychology na školách, popř. pracovníky školského poradenského zařízení. Rozsah hodin v týdnu se liší podle toho, do kterého stupně jedinec spadá. U druhého stupně se jedná o 1 hodinu týdně, u třetího to jsou 2 hodiny týdně, u čtvrtého 3 hodiny týdně a u pátého 4 hodiny týdně. PSPP může být veden individuálně nebo ve skupinkách, a to vždy po maximálně 4 žácích najednou.

Pedagogická intervence

Pedagogická intervence se využívá u jedinců, pro které je časová dotace předmětu nedostatečná. Potřebují více času na zpracování, pochopení a naučení. Toto podpůrné opatření

proto probíhá vždy mimo hlavní výuku a může být individuální či skupinové. Pokud je poskytováno v prvním stupni není hrazeno z PO. Ve čtvrtém stupni se poskytuje pouze individuální intervence a v pátém se neposkytuje vůbec (jedinec se řídí IVP). Pedagogická intervence (PI) a její uplatnění se změnila s novelizací vyhlášky č. 27/2016 (o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných) v roce 2021. PI se nyní uplatňuje pouze v 1. stupni podpůrných opatření a není nadále financovaná z normované finanční náročnosti (MŠMT, 2021).

Uzpůsobení forem komunikace

Uzpůsobení forem komunikace je specifické a velmi individuální. Doporučuje se komunikaci přizpůsobit podle typu narušené komunikační schopnosti, nikoliv podle stupně podpory. S tím, jak nejlépe komunikovat s daným žákem by měli být seznámeni nejen třídní učitelé, ale i širší kolektiv – asistent pedagoga (pokud je přítomen), spolužáci, další učitelé, pracovníci školy a rodiče.

Personální podpora

U žáků s NKS se nejčastěji využívá pomoci asistenta pedagoga, který může být přidělen až od 3. stupně PO. Pomáhá žákovi nejen během vyučovacích hodin, ale také o přestávkách, popřípadě po vyučování (např. ve školní družině). Zaměřují se společně na oblast porozumění, řeči, motivace, pozornosti a školní práce. Dalším pracovníkem u personální podpory může být speciální pedagog – logoped. Ten se na školách ale vyskytuje pouze zřídka.

Hodnocení

Hodnocení žáka dle typu narušené komunikační schopnosti nebo podle stupně podpory je vždy individuální. Hodnocení by žáky mělo především motivovat a pomáhat jim zajistit zpětnou vazbu – vědí, co jim jde, a naopak co jim nejde a co je potřeba procvičit. Jako žádoucí se jeví využívat kromě klasického hodnocení známkami i hodnocení slovní, díky kterému získáme přesnější představu o žákových schopnostech. U žáků s NKS také nehodnotíme tzv. specifické chyby, které vyplývají z daného postižení a žák je nemůže ovlivnit. Hodnocení jako podpůrné opatření aplikujeme až od druhé stupně podpory.

Pomůcky

Pomůcek, které lze při práci s žákem s NKS využít je nepřehledné množství. Rozsahově zde spadají pomůcky od těch úplně „nejobyčejnějších“ (např. doma vyrobené kartičky) až po softwarové programy na tabletu či počítači. Pomůcky by měly být zvoleny především tak, aby bylo možné jejich reálné využití při každodenní výuce žáka, při práci v hodinách předmětu speciálně pedagogické péče či pedagogické intervence a také doma. Mezi nejběžnější a často používané můžeme zařadit např. tabulky s abecedou a přehledem písma, matematické a chemické tabulky, gramatické přehledy pro český a cizí jazyk, slovníky a encyklopedie. Dále můžeme využívat pomůcky pro augmentativní a alternativní komunikaci (ty se většinou využívají až od třetího stupně podpory), didaktické a speciální didaktické pomůcky (nemusí být nutně určeny pouze pro NKS, lze využít i pro osoby se sluchovým postižením či specifickými poruchami učení), názorné pomůcky pro matematiku a logopedické pomůcky. U logopedických pomůcek ale musíme brát v potaz to, že je potřeba, aby s nimi pracoval pouze odborný personál.

Prodloužení délky vzdělávání

Prodloužení délky studia lze využít od třetího stupně podpůrných opatření. U jedinců s NKS se nejčastěji jedná o roční prodloužení, kdy je první nebo třetí ročník rozložen na dva roky. Žák má tak více času si učivo daného ročníku osvojit a ve vyšších ročnících na tyto potřebné základy stavět. Vrbová a kol. (2020, s. 111) uvádí, že selhávání „na 2. stupni má již pravděpodobně jiné příčiny“.

Podpůrná opatření jiného druhu

Mezi podpůrná opatření jiného druhu řadíme klima třídy. Je důležité třídu připravit na příchod nového žáka tím, že ji budeme dostatečně informovat o postižení či znevýhodnění žáka. Neměli bychom tuto oblast podcenit, ale naopak ji věnovat dostatek času a trpělivosti. Žádoucí by bylo např. zařadit třídnické hodiny častěji a dbát na to, aby se všichni žáci cítili ve třídě dobře a navzájem se respektovali. Další oblastí spadající pod PO jiného druhu je opatření, které respektuje zdravotní stav žáka. To znamená především důkladné seznámení se se zdravotním stavem žáka a připravenost školy na vše, co tento zdravotní stav může způsobit či ovlivnit. Klíčovou rolí zde hraje spolupráce s rodinou, která je zároveň další oblastí PO jiného druhu. Ta by měla ideálně probíhat pravidelně a u každého žáka s NKS. Dále je také důležitá spolupráce s externími pracovníky. Podpůrná opatření jiného druhu se poskytují všem žákům neohledně na stupeň podpory.

Podpůrná opatření

Stupeň podpory	Dle diagnóz (pro SPC)	Dle obtíží (pro učitele)	Dle podpory (učitel a asistent)
První stupeň		Dočasné či ojedinělé obtíže v řeči 1.1.1 Nepravidelné potíže s porozuměním (spíše z nepozornosti). Obtíže v komunikačním procesu (dočasné, minimální)	Tolerance, zpětná korekční vazba, běžné komunikační chování
Druhý stupeň	Střední lehká	Snížení srozumitelnosti s dopadem na výuku Menší obtíže v porozumění 1.1.1.1 Lehké obtíže v obsahové stránce – narušena exprese 1.1.1.2 Obtíže v komunikačním procesu (lehké až střední) 1.1.1.3 Porucha plynulosti	Dopad na proces čtení, psaní, gramotnost, únosný pro čtenáře/posluchače, komunikační chování s oporou
Třetí stupeň	Těžká střední	Středně těžká (až těžká) nesrozumitelnost řečové produkce s dobrou obsahovou stránkou) Porucha porozumění středně těžká Středně těžké obtíže v expresi (výbavnost slov, mluvní pohotovost, dodržování gramatiky, formulace vět) Obtíže v komunikačním procesu střední až těžké Středně těžká porucha plynulosti	Kombinace deficitů v obsahové, formální, ústní i psané formě, komunikační chování silně strukturované
Čtvrtý stupeň	Těžká	Těžký stupeň nesrozumitelnosti v řečovém projevu Porucha porozumění – těžká Porucha exprese – velmi těžká Těžká porucha plynulosti	Výrazná podpora v porozumění, systematické vytváření slovníku, vše prakticky, často prvky AAK komunikační mediátor
Pátý stupeň	Kombinované vady	Těžké poruchy komunikace spojené s jiným postižením, často mentálním nebo tělesným, sluchové vady, PAS	Prakticky vždy AAK

Tabulka 4: Podpůrná opatření (Housarová in Vrbová, 2015, str. 19)

Vysvětlivky k tabulce č. 4

1. Poruchy foneticko-fonologické roviny (dyslálie, verbální dyspraxie, vývojové dysartrie myofunkční poruchy, rinolálie).
2. Obsahové poruchy (OVRŘ, dysfázie, dětská afázie – expresivní forma), u sensorické formy vše o stupeň níže.
3. Poruchy plynulosti, tempa a sociální interakce (brebtavost, koktavost, mutismus), pravidlo: každá komorbidita implikuje možnost posunu do vyšší kategorie podpory (Housarová in Vrbová, 2015, s. 19).

Nejčastější problémy žáka s NKS ve škole dle Katalogu podpůrných opatření (Vrbová a kol. 2020)

1. Problémy s mluvením a vyjadřováním
2. Problémy s instrukcemi, s přesným porozuměním zadání
3. Orientace dle klíčových slov – odhadování obsahu vět
4. Problémy s porozuměním řeči směřované k celé třídě
5. Problémy ve čtení a psaní
6. Obtíže v ČJ a při výuce cizích jazyků
7. Problémy s aplikací naučených pravidel a s výběrem pravidla, které má pro danou úlohu použít
8. Obtíže v porozumění abstraktním pojmům – především v naukových předmětech
9. Problémy s časovými souvislostmi
10. Obtíže se zápisky, neschopnost z textu vybrat to důležité
11. Obtíže s plánováním řešení úkolu – poruchy exekutivních funkcí
12. Oslabená verbální paměť, obtížné zapamatování a znovu vybavování slov, kategorizace
13. Obtíže ve slovních úlohách a v pamětních operacích v matematice
14. Obtíže v úkolech na rychlost (pětiminutovky)
15. Časté odlišnosti v chování a v kontaktu se spolužáky
16. Dyspraxie, poruchy jemné motoriky, časté projevy ADD, ADHD

2 Kariérové poradenství

2.1 Kariéra

Na začátku bychom si měli nejprve definovat co to kariéra vůbec je. Níže uvádíme několik možných definic, se kterými se můžeme v publikacích setkat.

„Sled hlavních pozic, které určitá osoba zastává v průběhu svého předpracovního, pracovního a popracovního života; [kariéra] zahrnuje související pracovní role, jako jsou např. student, zaměstnanec či důchodce, spolu s doplňkovými profesními, rodinnými a občanskými rolemi.“ (Super in Pattonová, McMahonová, 2015, s. 22).

„Kariéra je pojem používaný v personalistice a řízení lidských zdrojů pro označení profesní dráhy jedince, ať už celoživotní nebo i určité části jeho života. Kariéra začíná v okamžiku, kdy jedinec vstoupí na pracovní trh a pokouší se tam získat určitou prestiž.“ (Vosmik, 2018, s. 13).

„Osobne definujem „kariéru“ nie v starom význame ako pohyb smerom nahor v predpísanej hierarchii v nejakej organizácii, ale skôr ako celoživotný postup jedinca vo vzdelávaní a v práci. Je to definícia, ktorá berie do úvahy nestabilitu a zmenu. Je tiež v zásade prístupná pre všetkých: úlohou kariérového poradenstva je zabezpečiť, aby to tak bolo.“ (Watts, 2012, s. 15).

Nejjednodušší a v podstatě i zastřešující definici kariéry nám předkládá Pýchová (2016): „Kariéra přitom v pojetí, jak mu rozumím já, je jednoduše „profesní a vzdělávací dráha každého člověka“ neboli cesta (mnohdy složitá), kterou se jedinec ubírá ve svém pracovním (a s tím souvisejícím studijním) životě.“

Jak Pýchová (2016) zmínila, kariéra zasahuje jak do studijního, tak pracovního života jedince. Přejít ze školy do zaměstnání pokládá Saks (in Klehe, Hooft, 2014) za významnou událost v životě každého jedince, za začátek nového života. A i přesto uvádí, že tomuto přechodu není poskytováno dostatek pozornosti. Jedinci se mohou při přechodu ze školy do zaměstnání setkat s mnoha nástrahami a problémy. Nevědí, která oblast nebo práce je nejvíce zajímavá, nebo která by pro ně byla nejvhodnější. Nemusí mít dostatečnou představu o tom, jak hledat práci a co jednotlivé práce obnáší. K tomu, aby se jedinec dobře orientoval v oblasti kariéry, slouží kariérové poradenství.

2.2 Kariérové poradenství

Pojem kariérové poradenství není zcela sjednocen a můžeme se setkat s mnoha definicemi. Nejčastěji se setkáváme s definicí od OECD (Tvrdá, 2020), která říká, že kariérové poradenství je „systém poradenských služeb, který pomáhá lidem v oblastech vzdělání, profesní dráhy, volby povolání a rozvoji kariéry“.

„Kariérové poradenství je proces, při kterém je dosahováno maximální kompatibility mezi zdroji, požadavky, aspiracemi, zájmy jednotlivce a skutečnou vzdělávací, profesní nabídkou a sociálním začleněním. Kariérové poradenství je sociální službou zahrnující komplexní, kontinuální a flexibilní přístup k jedinci během všech fází jeho života (vzdělávání, zaměstnanost, sociální integrace, život v komunitě, profesní rozvoj, změna zaměstnání, rodinný stav, rekvalifikace, odchod do důchodu atd.) a v rámci všech důležitých rolí, které jedinec během života nabývá (např. ve škole, profesi, sociálním a komunitním životě, v rodině, ve volném čase atd.). Kariérové poradenství zahrnuje poskytování informací, poradenství a vedení. Je zajišťováno oprávněnými a odborně způsobilými poradci.“ (Jigau, 2007, s. 16).

V rámci českého prostředí používáme jeden zastřešující pojem - „kariérové poradenství“. Jinak tomu je v zahraničí, kde se můžeme setkat s různými pojmy, a to nejčastěji s pojmy career counseling a career guidance.

Career counseling (kariérové poradenství) je služba, která je klientovi nabízena v rámci zlepšení nebo předcházení problémům jeho pracovního chování. Nejčastěji probíhá individuálně mezi poradcem a klientem, ale můžeme se také setkat se skupinovým poradenstvím nebo kariérovým poradenstvím v rámci workshopů. Career counseling se zaměřuje na poměrně širokou oblast problémů. Mezi hlavní patří především pomoc při rozhodování a realizaci kariérních rozhodnutí, pomoc při přizpůsobení se práci a řízení kariéry a pomoc při hledání rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem (Brown, Lent, 2013).

Career guidance (v doslovném předkladu kariérový průvodce) se zaměřuje spíše na osobnost jako takovou. Nedává rady ohledně trhu práce, nebo detailnější informace o jednotlivých profesích, ale zaměřuje se na rozvoj osobnosti, poznání sama sebe. Především poznání, v čem člověk vyniká, co mu jde, a co ho baví (Pýchová, 2016). Podle OECD Career guidance poskytuje služby a činnosti jednotlivcům jakéhokoliv věku a v kterémkoliv

okamžiku jejich života, tak aby si mohli správně vybrat jejich vzdělání, odbornou přípravu, povolání a řídit sami svou kariéru (Hansen, 2006).

Cílem kariérového poradenství (KP) by mělo být získání kompetencí, které jedinci pomohou orientovat se ve světě a trhu práce, poznat sebe sama (najít své silné a slabé stránky), dokázat se orientovat ve velkém množství informací a dokázat poznat, které informace jsou pro jeho potřeby relevantní. Jedinec by měl mít představu o tom, co jednotlivé práce obnášejí a popř. jaké požadavky na vzdělání vyžadují. Tím by se dále mohla ubírat jeho vzdělávací cesta (Strádal, 2013).

Kariérové poradenství by mělo pomoci žákovi najít, jaké povolání by mohl vykonávat na základě jeho nadání a vrozených předpokladů. Oblasti, které bychom měli vzít v úvahu, jsou:

- osobní zájmy, koníčky, zvýšený zájem o některý vyučovací předmět apod.;
 - schopnosti (např. zručnost, pohotovost, umění jednat s lidmi apod.);
 - vlastnosti (např. trpělivost, obětavost, ukázněnost, resp. jejich protiklady);
 - fyzické a zdravotní předpoklady (např. fyzická zdatnost, fyzická síla, resp. jejich protiklady, dále různé zdravotní obtíže, např. krátkozrakost, alergie, epilepsie).
- (str. 5, Strádal. 2013).

„Žák by měl být veden k tomu, aby byl schopný uvědomit si a posoudit své předpoklady, stejně tak jako svá omezení, aniž by se takového hodnocení obával.,, (str. 5, Strádal, 2013).

2.3 Legislativní zakotvení školního kariérového poradenství v ČR

Kariérové poradenství je zakotveno na dvou místech v českých zákonech. Najdeme ho ve Školském zákoně (Zákon č. 561/2004, § 4, Školský zákon), kde je součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v kapitole Člověk a svět práce. „Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Koncepce vzdělávací oblasti Člověk

a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Vzdělávací oblast Člověk a svět práce se cíleně zaměřuje na praktické pracovní dovednosti a návyky a doplňuje celé základní vzdělávání o důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti. Tím se odlišuje od ostatních vzdělávacích oblastí a je jejich určitou protiváhou. Je založena na tvůrčí myšlenkové spoluúčasti žáků.“ (RVP ZV, 2021, s. 101).

Dále kariérové poradenství najdeme ukotvené ve vyhlášce č. 72/2005 (Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních), v oblasti popisu náplně práce výchovného poradce. (Přesné znění standardní činnosti výchovného poradce naleznete níže v kapitole „Subjekty zabývající se kariérovým poradenstvím“). Náplň práce by se měla skládat především z těchto činností:

- z individuálních i skupinových šetření k volbě povolání
- individuálního poradenství pro žáky a rodiče při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě
- zajišťování spolupráce s externími partnery (např. úřady práce nebo školskými poradenskými zařízeními)
- metodické podpory ostatních učitelů v tématu kariérového rozhodování žáků
- poskytování kariérové služby pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- koordinace kariérového vzdělávání a poradenství na škole (Košťálová, Cudlínová, 2021, s. 26)

2.4 Subjekty zabývající se kariérovým poradenstvím

Žáci, studenti a jejich zákonní zástupci mají několik možností využití kariérového poradenství.

Kariérové poradenství nabízí:

1. Školní poradenská pracoviště
2. Školská poradenská zařízení
3. Centrum pro kariérové poradenství
4. Poradenské služby mimo školská zařízení (Vosmik, 2018)

Školní poradenské pracoviště (ŠPP)

Poradenské služby jsou ve školách zajišťovány školním poradenským pracovištěm. ŠPP zajišťuje ředitel základní, střední i vyšší odborné školy. Skládá se nejčastěji z výchovného poradce a metodika prevence. Dalšími členy týmu mohou být školní speciální pedagog a školní psycholog (Vyhláška č. 72/2005 - Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních).

Výchovný poradce

Výchovným poradcem se může stát kterýkoliv z učitelů dané školy. Předpokladem, aby se z učitele stal kvalifikovaný výchovný poradce, je splnění studia na vysoké škole v rámci celoživotního programu. Toto studium vymezuje vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků v § 8. Poté, co učitel úspěšně absolvuje studium, snižuje se mu přímá pracovní činnost. Ta se snižuje s ohledem na počet žáků na škole (Nařízení vlády ČR č. 75/2005 sb.).

Jeho standardní činnost je vymezena ve vyhlášce č. 72/2005 (Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních) v příloze číslo 3. Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, tj. zejména:

- a) koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství – kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací cesty žáka,
- b) základní skupinová šetření k volbě povolání, administrace, zpracování a interpretace zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků,
- c) individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti ve spolupráci s třídním učitelem,
- d) poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem,
- e) spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy,

f) zajišťování skupinových návštěv žáků školy v informačních poradenských střediscích krajských poboček Úřadu práce České republiky a poskytování informací žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek,

g) poskytování služeb kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.

Na školách se nejčastěji setkáváme s tím, že kariérové poradenství poskytuje výchovný poradce, a to především z toho důvodu, že svým vzděláním již plní požadavky potřebné pro poskytování KP. Dalším častým poskytovatelem je školní psycholog (Vosmik, 2018). Může jim být ale jakýkoliv pracovník, který odpovídá podmínkám a personálnímu obsazení školy – např. zástupce ředitele, učitel, který se danou problematikou z vlastní iniciativy zabývá, učitel tématu Člověk a svět práce, učitel odborné praxe atd. (Strádal, 2013). Pokud se jím chce jeden z výše zmíněných pracovníků stát (nebo výchovný poradce chce prohloubit své znalosti) jsou dvě možnosti, jak toho dosáhnout. První možností je studijní program vysoké školy nebo vzdělání na VOŠ, které je zaměřené na kariérové poradenství. Druhou možností je profesní kvalifikace pro kariérové poradce podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Přestože je kariérovým poradcem zvolen jeden pracovník, neměla by to být práce pouze jednoho člověka. Škola jako taková má jedince připravit na jeho pracovní dráhu, a tudíž by kariérové poradenství mělo být provázáno celkovou školní přípravou a všemi předměty (Koncepce kariérového poradenství, 2022).

Školské poradenské zařízení (ŠPZ)

Školské poradenské zařízení upravuje školský zákon č. 561/2004 - Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Podle vyhlášky č. 72/2005 dělíme školská poradenská zařízení na speciálně pedagogická centra (SPC) a pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Speciálně pedagogická centra poskytují služby žákům s mentálním, tělesným, zrakovým a sluchovým postižením, žákům s vadami řeči, souběžným postižením více vadami a autismem.

Pedagogicko-psychologické poradny poskytují služby při výchově a vzdělávání dětem, žákům, studentům, jejich rodičům a školským zařízením. (Vyhláška č. 72/2005) Obě zařízení mají v příloze vyhlášky č. 72/2005 vymezeny standardní činnosti a u obou je jejich součástí kromě jiného také kariérové poradenství.

U SPC dělíme standardní činnosti na společné a speciální. Speciální jsou vždy specifické pro dané postižení. Kariérové poradenství můžeme najít pouze ve standardních činnostech společných, a to v kapitole „I.I. Komplexní nebo zaměřená speciálně pedagogická a psychologická diagnostika“ v pátém bodě – „5. Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky uvedené v § 6 odst. 1“. Dle analýzy z roku 2011 (Kupcová, 2011) speciálně pedagogická centra poskytují KP nejčastěji formou individuální konzultace (45 %). Pouze některá SPC (34,5 %) se zaměřují na diagnostiku, která je specifická jen pro kariérové poradenství.

U PPP najdeme kariérové poradenství také ve standardních činnostech v příloze u vyhlášky č. 72/2005 v kapitole „II. Psychologická a speciálně pedagogická intervence“ v páté části – „5. Individuální a skupinové kariérové poradenství pro žáky základních a středních škol a studenty vyšších odborných škol“.

Centrum pro kariérové poradenství

Centrum pro kariérové poradenství může mít mnoho podob. Nejčastěji se s ním setkáváme v rámci vysokých škol. V České republice má aktuálně 26 vysokých škol centra kariérového poradenství. Dále se s ním můžeme setkat v rámci centra pro kariérové poradenství při Národním ústavu pro vzdělávání, které je určeno nejen žákům a studentům, ale také dospělým osobám, které např. chtějí změnit své zaměstnání (Centrum kariérového poradenství, 2021-2022).

Poradenské služby mimo školská zařízení

Kariérové poradenství nabízí i mnoho institucí mimo školský resort. Jedná se např. o poradce na úradech práce, Informační a poradenská střediska pro volbu a změnu povolání (IPS), regionální centra zřizovaná kraji, neziskové organizace a Informační centra pro mládež (ICM) (Centrum Euroguidance, 2017).

Úřady práce poskytují profesní poradenství, jehož cílem je pomoci klientům v náročných situacích, kdy musí řešit specifické osobní, sociální a zdravotní problémy, které

mohou bránit při hledání vhodného zaměstnání. Pomáhají klientům orientovat se na trhu práce, nabízí pomoc při volbě či změně zaměstnání, a to buď individuálně nebo ve skupinách (Poradenské služby, 2022).

Úřad práce také zastřešuje „Informační a poradenská střediska pro volbu a změnu povolání (IPS)“. Střediska „poskytují informační a poradenské služby kariérového poradenství všem klientům, kteří o ně požádají (Úřad práce ČR, 2022). IPS pomáhá zájemcům při výběru studia (komplexní informace o SŠ, VOŠ a VŠ v ČR), nabízí informace o možnostech dalšího vzdělávání (kvalifikace a rekvalifikace), a o jednotlivých povoláních (požadavky, náplň pracovní činnosti, situace na trhu práce). Také nabízí tzv. profesní (pracovní) diagnostiku – zjištění zájmů jedince, zhodnocení jeho profesních předpokladů atd. Pomoc při nalezení volných pracovních míst na Portále MPSV, pomoc se sestavením životopisu, prezentační výstavy škol a programy pro pedagogickou i odbornou veřejnost (Úřad práce ČR, 2022).

Dalším subjektem poskytující kariérové poradenství jsou regionální centra zřizovaná kraji, jako např. Info Kariéra v Plzni, Centrum vzdělávání všem v Brně nebo Krajské centrum v Olomouckém kraji (Centrum Euroguidance, 2017). Poslední jmenované má za cíl především „podporu kariérového poradenství prostřednictvím síťování a tvorby zázemí pro zvyšování kompetencí, výměnu zkušeností a metodické vedení kariérových, případně výchovných poradců na školách v kraji.“ (Krajské centrum kariérového poradenství, 2020-2023). Centrum působí preventivně v situacích předčasného ukončení vzdělávání. Věří, že kariérové poradenství a předčasné ukončení studia jdou ruku v ruce.

Za nejvýznamnější a nejznámější neziskovou organizací v oblasti kariérového poradenství můžeme určitě považovat Euroguidance. „Evropskou síť Euroguidance iniciovala Evropská komise za účelem sladění různorodých přístupů k poradenství v Evropě. Hlavním cílem programu je výměna zkušeností v oblasti zavádění a realizace poradenství v 34 evropských zemích. České Centrum Euroguidance realizuje informační a vzdělávací aktivity pro poradce, zejména v oblasti kariérového poradenství u nás i ve světě.“ (O Euroguidance, 2021). Tato nezisková organizace je aktivní jak na svých webových stránkách, kde můžeme dohledat různé publikace a aktuality ze světa kariérového poradenství, tak na sociálních sítích Facebook a Youtube, kde přibližují aktuální informace. Euroguidance každoročně pořádá Národní cenu kariérového poradenství, kde se můžou přihlásit jak

jednotlivci, tak organizace. „Cílem soutěže je podpořit rozvoj kariérového poradenství a vzdělávání, sbírat příklady dobré praxe a inspirovat kariérové poradce v České republice i v Evropě v jejich práci.“ (Euroguidance, 2021).

Informační centra pro mládež (ICM) jsou zřizována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a poskytují služby dětem, mládeži, pedagogům, rodičům i široké veřejnosti. Informace a poradenství je poskytováno bezplatně a anonymně. Kvůli zvýšení kvality a zajištění poskytování ověřených a objektivních informací byla od roku 2008 zavedena certifikace ICM. K roku 2019 bylo v ČR 16 certifikovaných center, které mohou zájemci využít v případě potřeby (MŠMT, 2013-2020).

2.5 Kariérové poradenství u žáků se zdravotním postižením

Osoby se zdravotním postižením mají stejné cíle a plány pro svůj budoucí život jako intaktní populace. I přesto se může stát, že jejich cesta bude trnitější, a to i v oblasti budoucí kariéry. Díky inkluzi tedy společnému vzdělávání - „školy pro všechny“, „vzdělávání pro všechny“ (Booth & Anscow, 2002; Terzi, 2014; Tannenbergerová, 2016; Harris, 2005; Ruijs, Van Der Veen, & Peetsma, 2010; Dessemonted & Bless, 2013 in Zilcher, Svoboda 2019, s. 27) na školách zajišťujeme, že všichni budou mít stejné podmínky. Tento koncept se týká také kariérového poradenství. To by mělo respektovat speciální vzdělávací potřeby žáků a mělo by být dostatečně individuální (Koncepte kariérového poradenství, 2022). Kariérové poradenství u žáků se zdravotním postižením plní důležitou roli a pomáhá propojit vzdělávací cestu s budoucím zaměstnáním jedince. Také se zaměřuje na rizika, která jsou spojená s pracovním uplatněním osob se zdravotním postižením (Eliášková, 2012).

Jedincům se zdravotním postižením bohužel mnohdy jejich zdravotní stav neumožní vykonávat plnohodnotně všechny druhy práce. Není to vždy ale jenom o zdravotním stavu. Jedinci se ZP se při výběru kariéry potýkají i s nejistotou a mnoha obavami. Podle dotazníkového šetření NÚOV, které probíhalo v roce 2009 a bylo do něho zapojeno 1312 studentů se zdravotním postižením v posledních ročnících středních škol, mají studenti největší obavy z nezaměstnanosti (71,5 %). Na druhém místě se nejčteněji objevuje strach z nedostatku zkušeností (46,9 %), poté obavy z nedostatečné připravenosti ze školy (31,4 %), ze zvládnutí požadavků zaměstnání (39,3 %) a z předsudků zaměstnavatelů a kolegů (33 %).

Dále studenti pocítují nízké sebevědomí (30 %) a strach z cizího prostředí (33,5 %) (Trhlíková, 2010).

Kvůli výše zmíněným nástrahám se proto školy, školská zařízení a organizace snaží v cestě za kariérou studentům pomáhat. Ti ale při výběru budoucího povolání nejvíce dbají na rady a doporučení od rodičů, příbuzných (82,4 %) a kamarádů (64,5 %). Dále dbají na rady poskytnuté Informačními a poradenskými středisky Úřadu práce ČR (65,4 %). Ve školách hledají pomoc především u výchovných poradců (22,5 %) či jiných učitelů (20,1 %). Nejméně si pro radu chodí do organizací pro zdravotně postižené (12,9 %), do PPP (10 %), do SPC (10,4 %) a do nestátních neziskových organizací (8,3 %) (Trhlíková, 2010).

2.6 Kariérové poradenství u žáků s narušenou komunikační schopností

Žáci a studenti s NKS na školách tvoří velmi specifickou skupinu. Často se stává, že jejich problémy časem vymizí, anebo se stanou zanedbatelnými – problémy s komunikací dále přetrvávají, ale nejsou tak výrazné, aby jedinci potřebovali podpurná opatření během dalšího vzdělávání. Toto tvrzení nám potvrzuje statistika, kterou jsme již zmínili v kapitole „Výskyt NKS na školách“, kde se z počtu 12 202 žáků s NKS na základních školách stává pouze 776 žáků s NKS na školách středních (Statistický portál MŠMT, 2021/2022).

Schopnost získat a udržet si zaměstnání je jednou z nejdůležitějších událostí ve společenském životě a svým způsobem nám určuje kvalitu života jedince. Mnoho pracovišť vyžaduje dobré komunikační dovednosti, což může snížit možnost k získání zajímavých pracovních míst pro osoby s NKS (Garcia, Laroche, Barrette, 2001).

Pracovníci SPC vybrali klíčové schopnosti a dovednosti rozhodující při výběru budoucí kariéry u jedinců s NKS a seřadili je dle důležitosti. Patří mezi ně úroveň intelektu, komunikační schopnosti, sociální dovednosti, motorika, úbytek v důsledku dominantního postižení, pozornost, paměť, pracovní samostatnost a dovednosti, motivace a frustrační tolerance, osobnost, emocionalita a zájmy (Kupcová, 2011). Komunikační schopnost zařadili na druhé místo – na základě této analýzy bychom ji tedy mohli pokládat za stěžejní. Novější výzkum dle zprávy Světového ekonomického fóra (2020) však ukazuje, že v dnešní době je největší poptávka po tzv. měkkých kompetencích. K těm řadíme „schopnost umět se rozhodovat, přinášení nových nápadů, schopnost aktivního učení, učení se novým strategiím,

hodnocení situace a sebehodnocení, řešení problémů, monitorování a analýzu systémů, kritické myšlení, management lidských zdrojů a sociální vliv, flexibilitu a odolnost vůči stresu.“ (Košťálová, Cudlínová 2021, s. 23).

Přesto se jedinci s NKS mohou setkat se specifickými bariérami při integraci do pracovního prostředí. Studie z roku 2001, která probíhala v Kanadě, a byly do ní zapojeni osoby s NKS, zaměstnavatelé a pracovníci věnující se osobám s NKS (logopedi a audiologové, dále jen „pracovníci“) zmiňují právě tyto možné bariéry. Cílem studie bylo, aby respondenti uvedli možné bariéry, na které může osoba s NKS v práci narazit. V průzkumu byly záměrně vybrány dvě pracovní pozice, kde je intenzivní komunikace součástí práce každý den – policista a pracovník v cestovní kanceláři. Celkově se výzkumu zúčastnilo 78 osob s NKS, kteří shledali v průměru 27 bariér na výše zmíněné pozice. Dále 28 pracovníků, kteří shledali 46 možných bariér a 22 zaměstnavatelů, kteří shledali 32 potencionálních bariér na pracovních pozicích. Všechny zmíněné bariéry byly zpracovány a sjednoceny. Kvůli velkému počtu a různorodosti jsme se rozhodli zmínit pouze ty nejvíce zastoupené. Těmi jsou: ztráta sebeúcty, sebevědomí, obtíže při zvládání stresu, únava, bariéry přímo související s typem NKS, postoje a názory ostatních lidí, hluk, používání telefonu, komunikace s více než jednou osobou nebo skupinou lidí a pracovní tempo (Garcia, Laroche, Barrette, 2001).

Pro účely naší diplomové práce nám také připadá důležité zmínit, jaké pracovní pozice respondenti s NKS během výzkumu v Kanadě v roce 2001 vykonávali. Jednalo se tedy celkově o 78 jedinců ve věku 20-71 let. Největší pracovní zastoupení měli odborné a technické práce (45 %), dále kancelářské práce (14 %) a manažerské pozice (5 %). Zbylí respondenti se vrátili zpět do škol (4 %), byli nezaměstnaní (18 %) nebo v důchodu (14 %) (Garcia, Laroche, Barrette, 2001).

Praktická část

3 Praktická část

V praktické části přinášíme výsledky z dotazníkového šetření, které probíhalo v rámci projektu „Systémová podpora kariérového poradenství s tranzitních programů žáků se SVP pro ČR“. Pro účely naší diplomové práce představíme výsledky získané ze škol v oblasti Kariérového poradenství u žáků s NKS. Celkově se nám podařilo získat 23 odpovědí. Bohužel jsme jednoho z respondentů museli ze vzorku vyřadit, jelikož jeho odpovědi nebyly relevantní – u všech otevřených otázek jsme získali odpověď „asd“.

3.1 Vymezení výzkumného problému

V praktické části budeme zkoumat, jakým způsobem probíhá kariérové poradenství pro žáky s NKS na školách. Zaměříme se na to, kdo nejčastěji kariérové poradenství na školách poskytuje, s kým při poskytování KP pracovníci škol spolupracují, které studijní obory jsou vhodné či nevhodné pro žáky s NKS, které specifické dovednosti u žáků s NKS na školách rozvíjí, ve kterém ročníku s KP začínají, kdo se zabývá diagnostikou studijních předpokladů a posouzením pracovního potenciálu na školách, jak probíhá diagnostika v oblasti KP, jak respondenti získávají zpětnou vazbu od absolventů, zdali pracovníci škol mají dostatek kompetencí pro poskytování KP pro žáky s NKS, jaké by popřípadě potřebovali další informace pro zkvalitnění těchto kompetencí a souhrnné hodnocení dotazníku.

Při prostudování literatury jsme nikde nenarazily na komplexní a systematické informace o poskytování kariérového poradenství pro žáky s NKS na školách. Věříme, že naše praktická část může být obrazem aktuálního stavu KP pro žáky s NKS a přínosem pro pracovníky škol, kteří kariérové poradenství žákům s NKS poskytují nebo budou poskytovat.

3.2 Vymezení hlavního cíle a dílčích cílů

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jaká je aktuální situace poskytování kariérového poradenství pro žáky s NKS na školách.

Dílčí cíle:

1. Zjistit, zdali jsou služby kariérového poradenství poskytovány žákům s NKS ve větší míře než žákům intaktním, pokud poskytovatel KP již vzdělával či vzdělává žáka s NKS.
2. Zjistit, zdali pracovníci na školách poskytují kariérové poradenství žákům s NKS intenzivněji než pracovníci institucí.

3. Zjistit, zdali se poskytovatelé kariérového poradenství považují za dostatečně kompetentní pro poskytování kariérového poradenství na školách.

Výzkumné otázky

1. Existuje rozdíl v míře poskytování KP u žáků s NKS, pokud má pracovník již zkušenosti se vzděláváním žáka s NKS?
2. Poskytují pracovníci škol kariérové poradenství žákům s NKS intenzivněji než pracovníci institucí?
3. Považují se pracovníci dostatečně kompetentní pro poskytování kariérového poradenství pro žáky s NKS na školách?

Hypotézy

H1: Služby kariérového poradenství jsou poskytovány žákům s NKS ve větší míře než žákům intaktním, pokud poskytovatel KP vzdělával či vzdělává žáka s NKS.

H2: Pracovníci na školách poskytují kariérové poradenství žákům s NKS intenzivněji než pracovníci institucí.

H3: Pracovníci se považují za kompetentní při poskytování KP u žáků s NKS, pokud již mají zkušenosti se vzděláváním žáků s NKS a nejintenzivněji se na škole zabývají diagnostikou studijních předpokladů a pracovním uplatněním u žáků s NKS.

Výzkumný vzorek

Naším výzkumným vzorkem byli pracovníky škol, kteří poskytují kariérové poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností a mohou nám tudíž poskytnout relevantní informace o jejich zkušenostech v této problematice.

3.3 Metoda sběru dat

Jako metoda sběru dat byla vybrána metoda dotazníkového šetření. Tato metoda byla vybrána plošně v rámci výše zmiňovaného projektu.

Dotazníkové šetření spadá pod kvantitativní metodu sběru dat. Gavora (in Chráska, 2016, s. 158) definuje dotazník jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“. Jedná se o jednu z metod sběru dat, která je velmi intenzivně využívána v pedagogickém výzkumu. Jedním z důvodů je řada výhod, které metoda přináší,

a to především možnost oslovení velkého počtu potenciálních respondentů (Chráska, 2016). Na druhou stranu má dotazníkové šetření i své stinné stránky. Chráska (2016) uvádí, že se respondenti mohou prezentovat, tak jak chtějí být viděni, nikoliv jakými opravdu jsou, a proto mohou být odpovědi zkreslené.

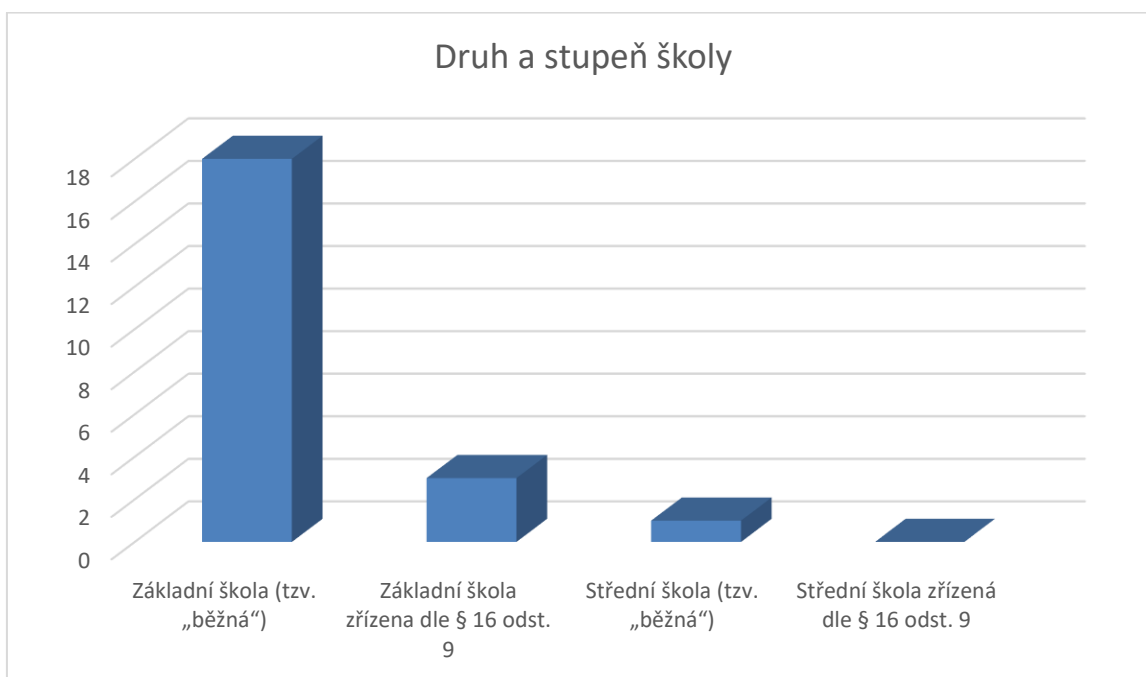
Podstatou dotazníku je sestavení několika písemných otázek neboli položek. Dle Chrásky (2016) je označení položka v mnoha případech šetření přesnější. Položka totiž nemusí být pouze ve formě otázky, ale můžeme se setkat s tzv. formou pokynu „např. „Vyberte tvrzení, se kterým souhlasíte““ (Chráska, 2016, s. 158). V případě našeho výzkumu se setkáváme s tímto typem položek, proto jsme se rozhodli v následujícím textu využít tohoto označení.

Celkově se náš dotazník skládá z 20 položek. Najdeme zde položky otevřené (respondent odpovídá vlastními slovy), uzavřené (respondent vybírá ze zmíněných možností) i polouzavřené (respondent vybírá ze zmíněných možností, může je doplnit vlastními slovy) (Svoboda, 2012).

4 Analýza a interpretace získaných dat

V následující kapitole rozpracujeme jednotlivé položky a u nich získaná data, které pro větší přehlednost uvedeme v grafech a procentech.

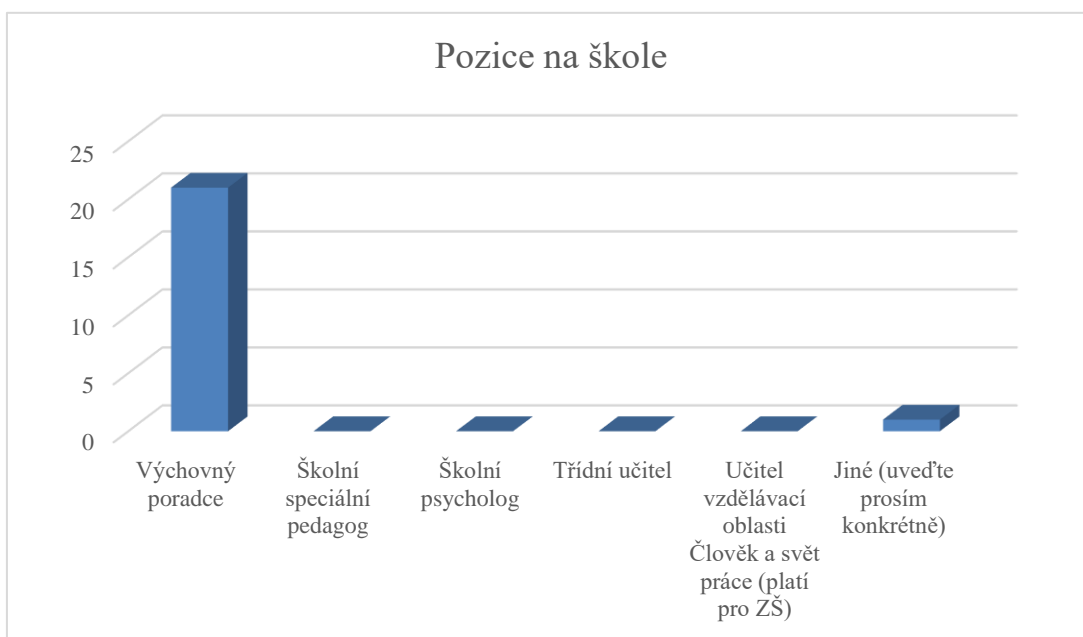
1. Položka: Vyberte druh a stupeň školy, za kterou dotazník vyplňujete

Graf 1- Druh a stupeň školy

Nejvíce respondentů jsme získali z tzv. běžných Základních škol (81, 8 %). Tři respondenty (13, 6 %) ze Základních škol zřízených dle paragrafu 16 odst. 9 a jednoho respondenta (4, 5 %) ze Střední školy „běžné“.

2. Položka: Dotazník vyplňuji z pozice

Graf 2 - Pozice na škole

Všichni respondenti kromě jednoho na škole plní pozici výchovného poradce (95,5 %). Jeden respondent vybral pozici v kategorii „Jiné“, kde dále svou pozici specializoval jako Kariérový poradce. Jedná se o respondenta, který působí na „běžné“ Střední škole.

3. Položka: Vzděláváte vy sám letos či v uplynulých třech letech ve vaší škole žáka s narušenou komunikační schopností?

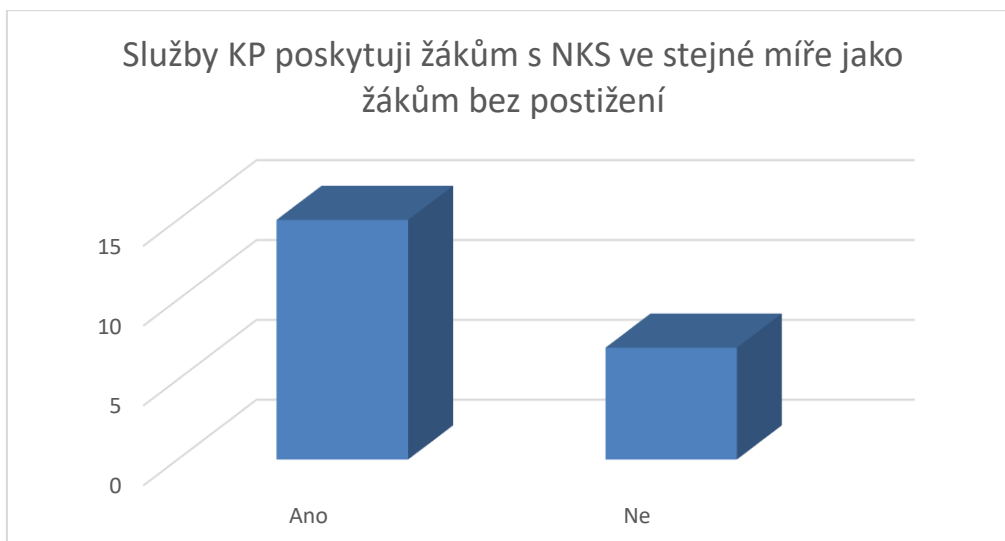

Graf 3- Vzdělávání žáka s NKS

Celkově 77,3 % respondentů již vzdělávalo, či vzdělává žáka s narušenou komunikační schopností. Z toho také všichni tři respondenti (13, 6 %), kteří uvedli, že pracují na školách zřízených dle paragrafu 16, odst. 9 odpověděli kladně. Zbýlých 5 respondentů (22, 7 %), kteří odpověděli negativně pracují na základních školách „běžného typu“.

4. Položka: Služby kariérového poradenství poskytujete žákům s narušenou komunikační schopností: Vyberte jednu z nabízených tří možností, v případě výběru odpovědi b) nebo c) uveďte slovní komentář

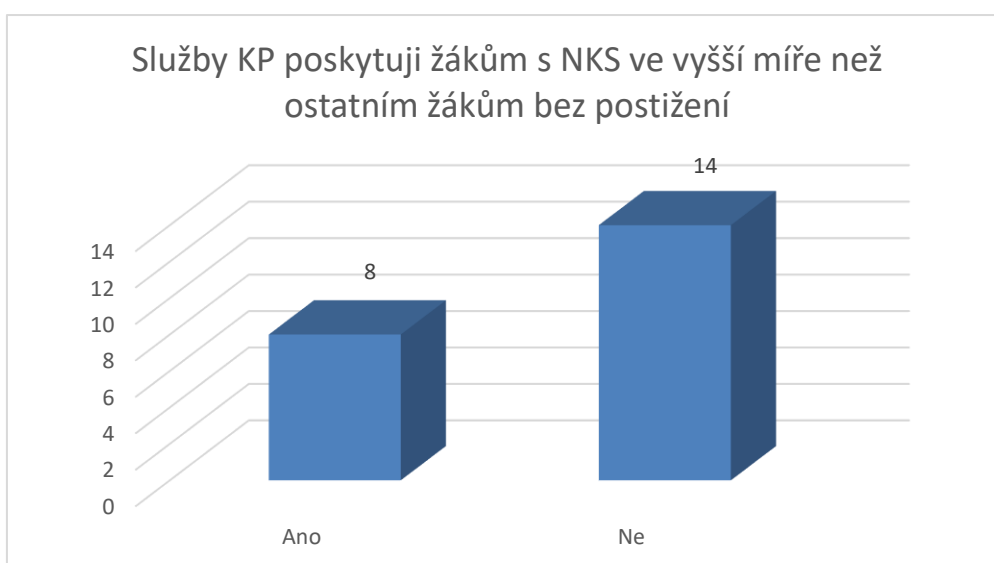
a) Ve stejné míře jako ostatním žákům bez postižení

Graf 4 - Služby KP poskytují žákům s NKS ve stejné míře jako žákům bez postižení

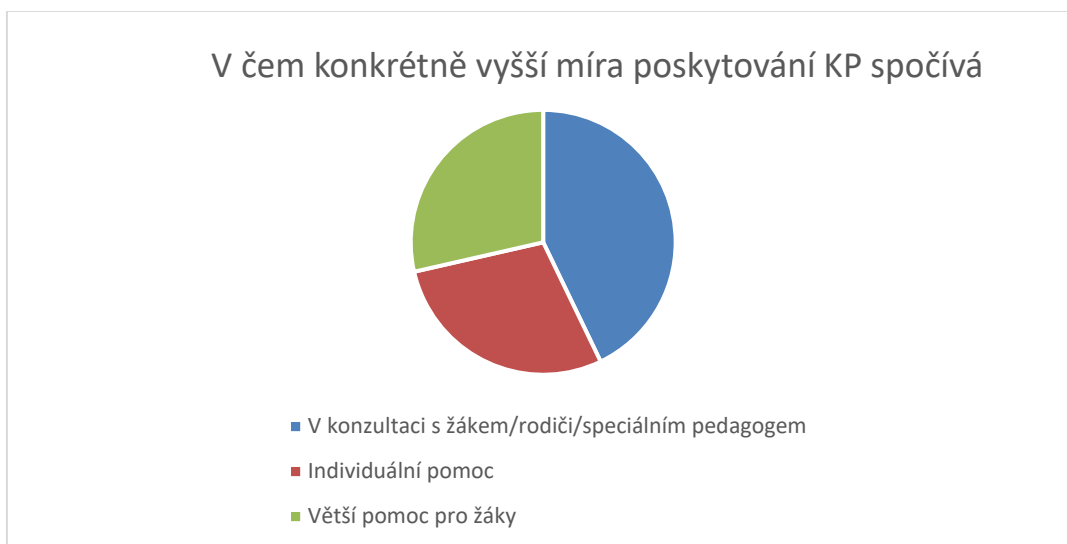
Patnáct respondentů (68, 2 %) uvedlo že služby KP poskytuje žákům s NKS ve stejné míře stejně jako žákům intaktním.

b) Ve vyšší míře než ostatním žákům bez postižení, pokud ano, uveďte v čem konkrétně včetně důvodů, které Vás k tomu vedou

Graf 5 - Služby KP poskytují žákům s NKS ve vyšší míře než žákům bez postižení

Celkově osm (36, 4 %) respondentů uvedlo, že kariérové poradenství poskytuje žákům s NKS ve vyšší míře než žákům bez postižení. Těchto osm respondentů dále konkrétně uvedlo, v čem tato vyšší míra poskytování kariérového poradenství spočívá. Odpovědi jsme zaznamenali do grafu.

Graf 6 - V čem konkrétně vyšší míra poskytování KP spočívá

Jeden z respondentů odpověděl následovně: „Zhoršené komunikační schopnosti. V některých případech ztížené začlenění do nového prostředí“. Tuto odpověď nepovažujeme za relevantní vzhledem k otázce, proto jsme ji nezaznamenali do grafu.

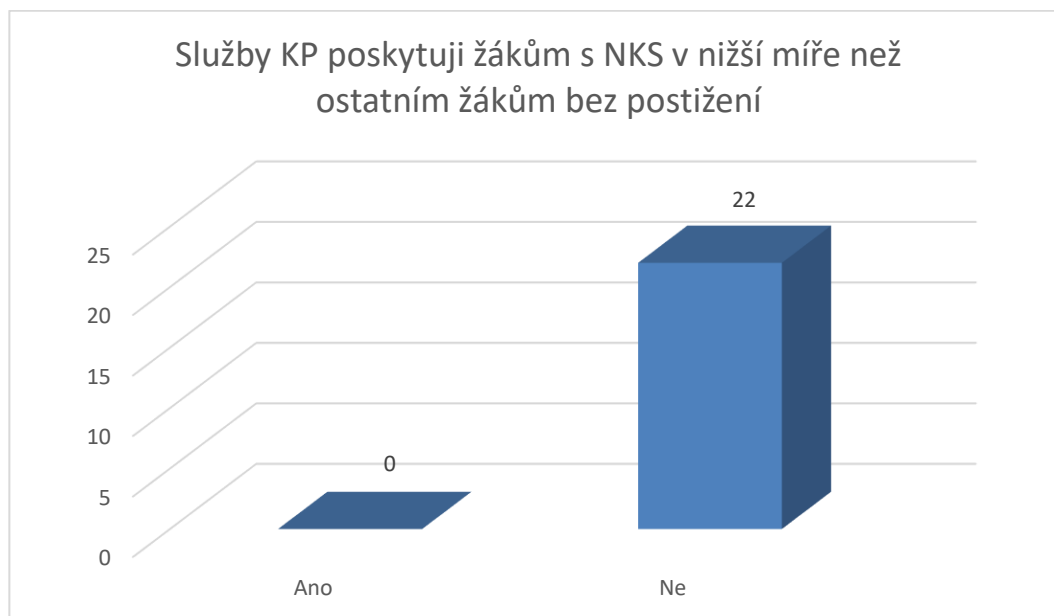
Tři respondenti (43 %) uvedli, že KP ve vyšší míře poskytují pomocí konzultací s žákem, jeho rodiči či speciálním pedagogem. Jeden z nich zmínil že se zaměřují na „Individuální efektivní komunikaci – nastavení pravidel a jejich respektování. Dialog aktivizující žákovo myšlení, stejně tak efektivní mluvený projev, výměna komunikačních rolí, patřičný prostor pro verbální projev samotného žák. Podstatné zohlednit charakter, individuální vlastnosti žáka, stejně tak respektovat jeho osobnost, sociálně adaptační rozvoj, oční kontakt, zřetelná artikulace.“

Další sérii odpovědí tvoří „Individuální pomoc“. Zde jsme získali dvě odpovědi (29 %). Jeden respondent poskytuje žákovi hodinu pedagogické intervence na základě doporučení SPC – v hodině pracují na rozvoji oslabených funkcí. Druhý respondent žákovi poskytuje individuální logopedické chvílky (1x týdně cca 20 minut).

Poslední dva respondenti (29 %) uvedli, že žákům s NKS poskytují větší pomoc, a to konkrétně při hledání odborné praxe, při hledání vhodného zaměstnavatele a vhodné střední

školy (dle oboru, vzdálenosti od bydliště, klimatu SŠ, finančních možností rodiny).

- c) **V menší míře než ostatním žákům bez postižení, pokud ano, uveďte, v čem konkrétně včetně důvodů, které Vás k tomu vedou**

Graf 7 - Služby KP poskytují žákům s NKS v nižší míře než ostatním žákům bez postižení

Ani jeden z respondentů nevedl, že by žákovi poskytovali kariérové poradenství v nižší míře než žákům bez postižení.

5. Položka: Na škále 0-5

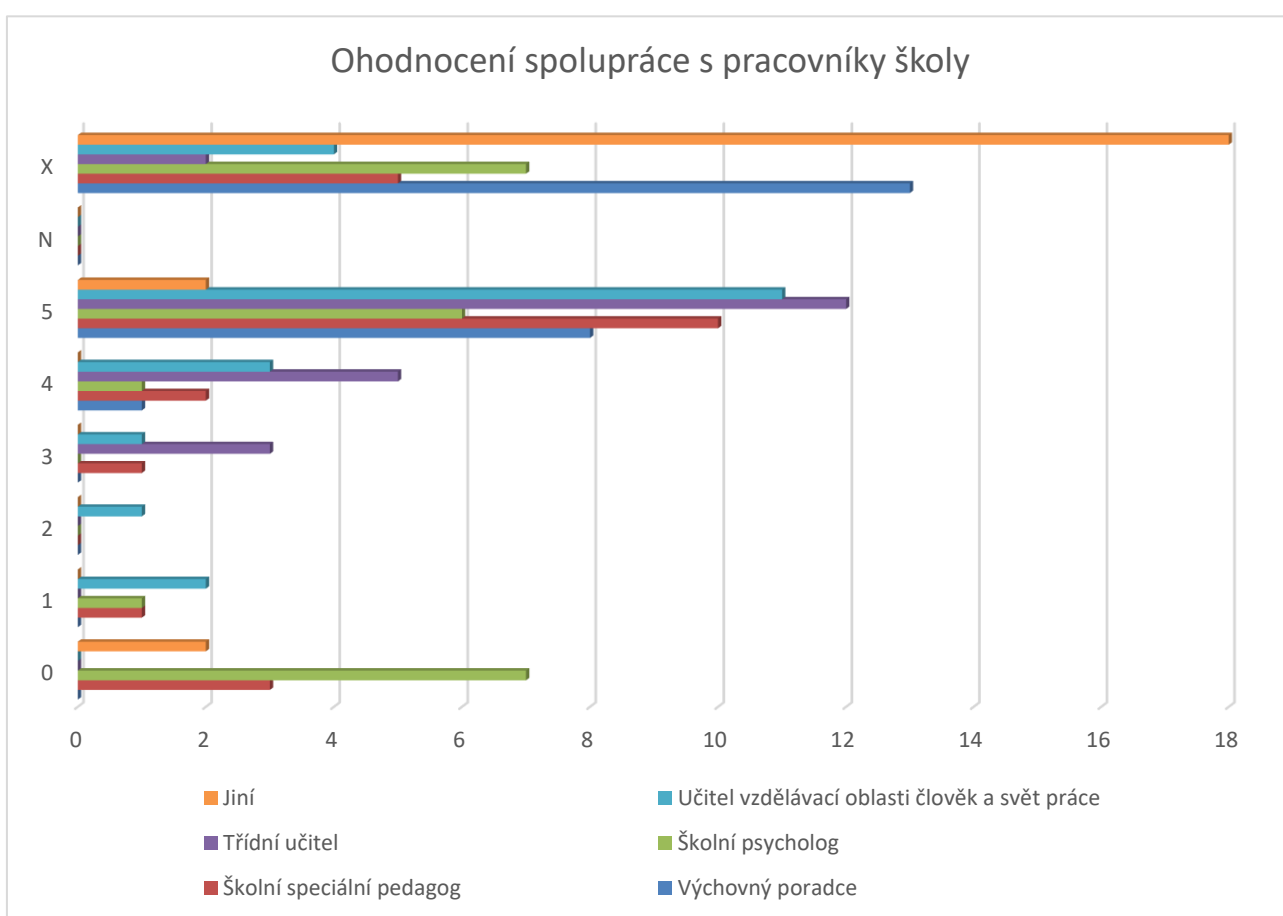
(0 = spolupráce z naší strany neprobíhá,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = pracovníci přes můj zájem nespolupracují

X = bez odpovědi)

Zhodnoťte míru intenzity spolupráce s pracovníky školy, se kterými při kariérovém poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností spolupracujete.

Graf 8 - Ohodnocení spolupráce s pracovníky školy

Škála míry spolupráce s pracovníky školy, se kterými respondenti kooperují při poskytování KP u žáků s NKS je velmi široká. Nejintenzivnější spolupráce probíhá s třídními učiteli, jak uvedlo 12 respondentů (9,1 %). Dále s učiteli vzdělávací oblasti člověk a svět práce – 11 respondentů (8,3 %), se školními speciálními pedagogy – 10 respondentů (7,6 %), s výchovnými poradci – 8 respondentů (6,1 %), se školními psychology – 6 respondentů (4,5 %) a „jinými“ (1,5 %) – 1. respondent uvedl: „vyučující, kteří v dané třídě také vyučují – kromě třídního učitele“, 2. uvedl „zástupce ředitele školy“.

Spolupráce ze strany 7 respondentů (5,3 %) naopak vůbec neprobíhá se školním psychologem. Tři respondenti (2,3 %) vůbec nespolupracují se školním speciálním pedagogem a dva respondenti (1,5 %) uvedli pozici „Jiní“. Jeden z nich uvedl, že spolupráce vůbec neprobíhá s rodinou. Druhý respondent pouze uvedl „nic“.

Velké zastoupení jsme měli také u možnosti „X = bez odpovědi“. Ta byla uvedena v 36,4 % odpovědí napříč všech uvedených možnostmi.

6. Položka: Na škále 0-5

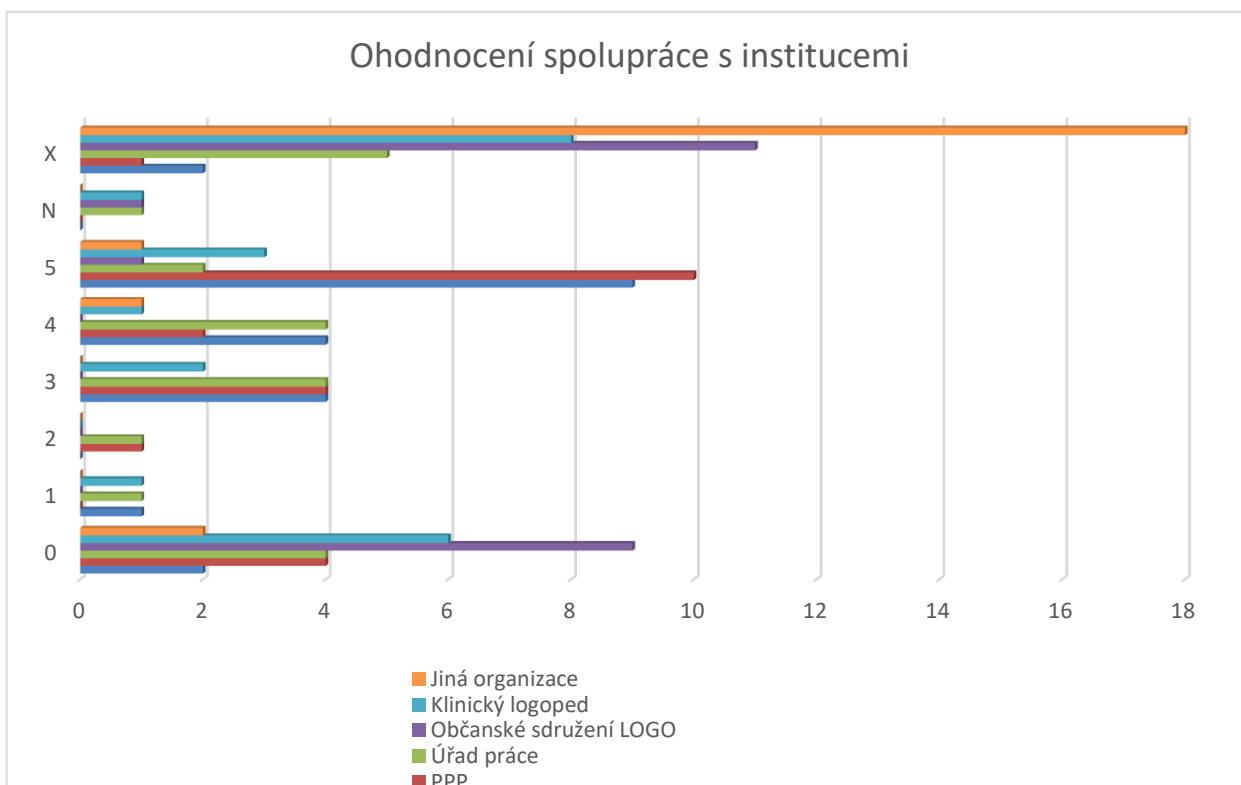
(0 = spolupráce z naší strany neprobíhá,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = pracovníci přes můj zájem nespolupracují

X = bez odpovědi)

Zhodnot'te míru intenzity spolupráce s institucemi v rámci kariérového poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností mimo školu.

Graf 9 - Ohodnocení spolupráce s institucemi

Spolupráce nejintenzivněji probíhá s pedagogicko-psychologickými poradnami. Ty uvedlo celkově 10 respondentů (7,6 %). Dále se Speciálně pedagogickými centry pro vady řeči/logopedickými/pro žáky s NKS (6,8 %), s klinickými logopedy (2,3 %), s Úřady práce (1,5 %), s Občanským sdružením LOGO (0,8 %). Jeden respondent uvedl možnost „Jiné“, kterou dále specifikoval jako „SPC“.

Naopak spolupráce neprobíhá nejčastěji s Občanským sdružením LOGO (6,8 %), s klinickými logopedy (4,5 %), s Úřady práce a PPP (6 %), SPC pro vady řeči/logopedickými/pro žáky s NKS (1,5 %). Zároveň 2 respondenti (1,5 %) zaznamenali možnost „Jiná organizace“. Odpovědi se shodují s odpověďmi u předchozí otázky. U míry intenzity 4 jeden respondent (0,8 %) uvedl možnost „Jiná organizace“, kterou specifikoval

takto: „V součinnosti se školním speciálním pedagogem“. Odpověď nepovažujeme za vhodnou, speciální pedagog není instituce. Spolupráce s pracovníky byly zjišťovány v předchozí otázce.

Opět jsme získali vysoké procento zastoupení u možnosti „X = bez odpovědi“ a to konkrétně 34,1 % napříč všemi v otázce zmíněnými institucemi.

7. Položka: Na škále 0-5

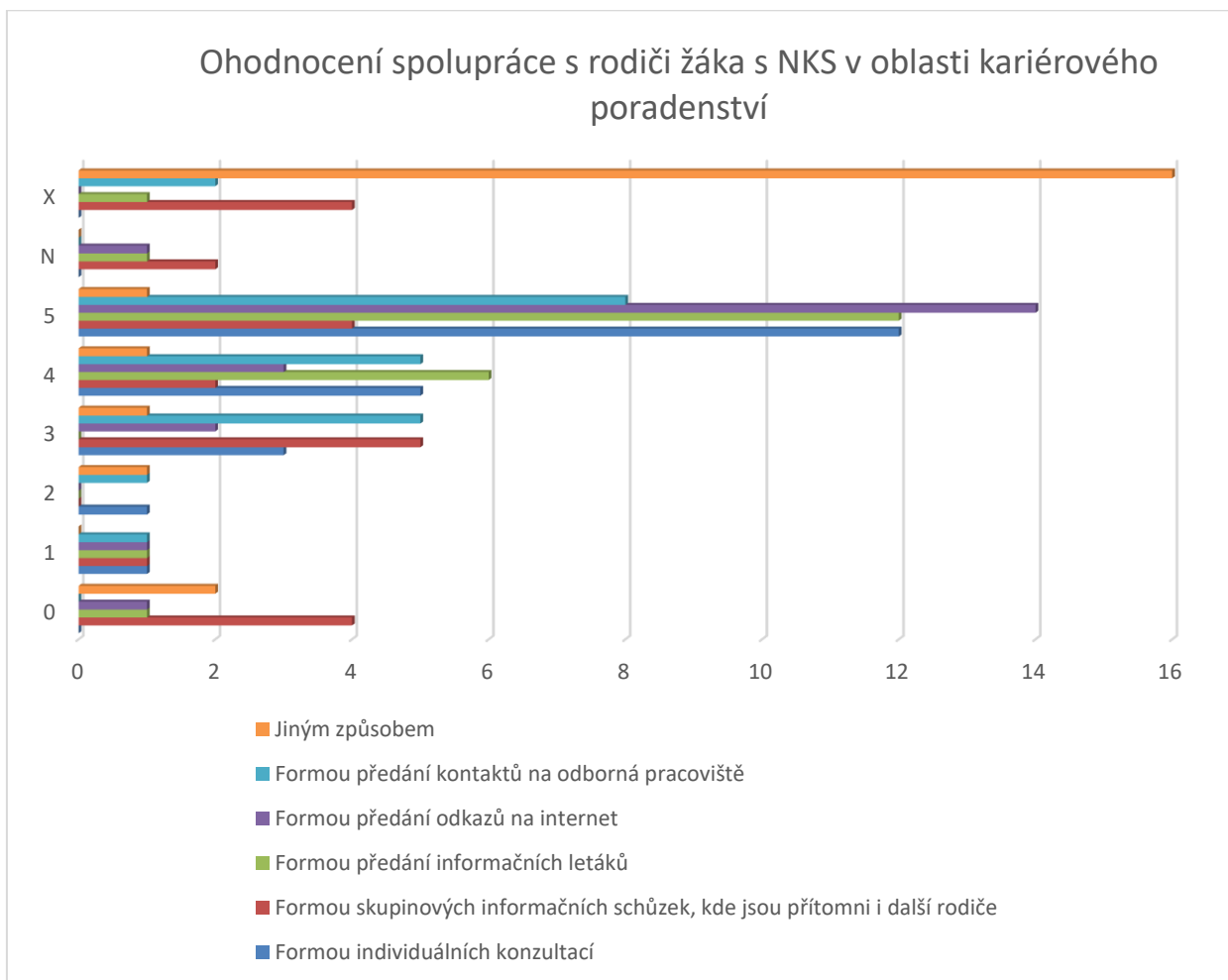
(0 = spolupráce z naší strany neprobíhá,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = zákonní zástupci přes náš zájem nespolupracují

X = bez odpovědi)

Uved'te intenzitu využívání dané formy spolupráce školy s rodiči žáka s narušenou komunikační schopností v oblasti kariérového poradenství.

Graf 10 - Ohodnocení spolupráce s rodiči žáka s NKS v oblasti kariérového poradenství

Mezi nejvyužívanější formu spolupráce s rodiči žáků s NKS dle výzkumu patří „Forma předávání odkazů na internet“. Tímto způsobem spolupracuje s rodiči 14 respondentů (10,6 %). Intenzivně se dále využívá „Forma individuálních konzultací“ a „Forma předání informačních letáků“ (18,2 % dohromady). Pět respondentů (3,8 %) uvedlo, že spolupráce spočívá především v předávání kontaktů na odborná pracoviště. Další forma spolupráce spočívá v pořádání skupinových informačních schůzek, kde jsou přítomni i další rodiče (3 %). Jeden respondent (0,8 %) uvedl možnost „Jiným způsobem“, kterou dále specifikoval –

„Online schůzky zoom, telefonické kontakty.“

Spolupráce ze strany 4 respondentů (3 %) naopak vůbec neprobíhá formou skupinových informačních schůzek, kde jsou přítomni i další rodiče. Ze strany 2 respondentů (1,5 %) neprobíhá „Jiným způsobem“ – „V době distanční výuky schůzky online.“ a „pohovor“. Těmito dvěma otevřenými odpověďmi nám ale naopak respondenti říkají, že spolupráce probíhá, dokonce jakým způsobem probíhá.

Dále respondenti uvedli, že spolupráce neprobíhá Formou předávání odkazů na internet (0,8 %) a Formou předání informačních letáků (0,8 %).

U čísla 3 škály míry intenzity spolupráce s rodiči jeden respondent (0,8 %) uvedl, že spolupráce na škole probíhá i takto: „V rámci možnosti dnů otevřených dveří nabídnout možnost prohlídky SŠ nebo výrobních podniků. V rámci spolupráce školy s IPS možnost návštěvy burzy škol a zaměstnavatelů v regionu“. U čísla 4 (intenzita spolupráce) nám opět stejný respondent uvedl „V součinnosti se školním speciálním pedagogem.“

8. Položka: Na škále 0-5

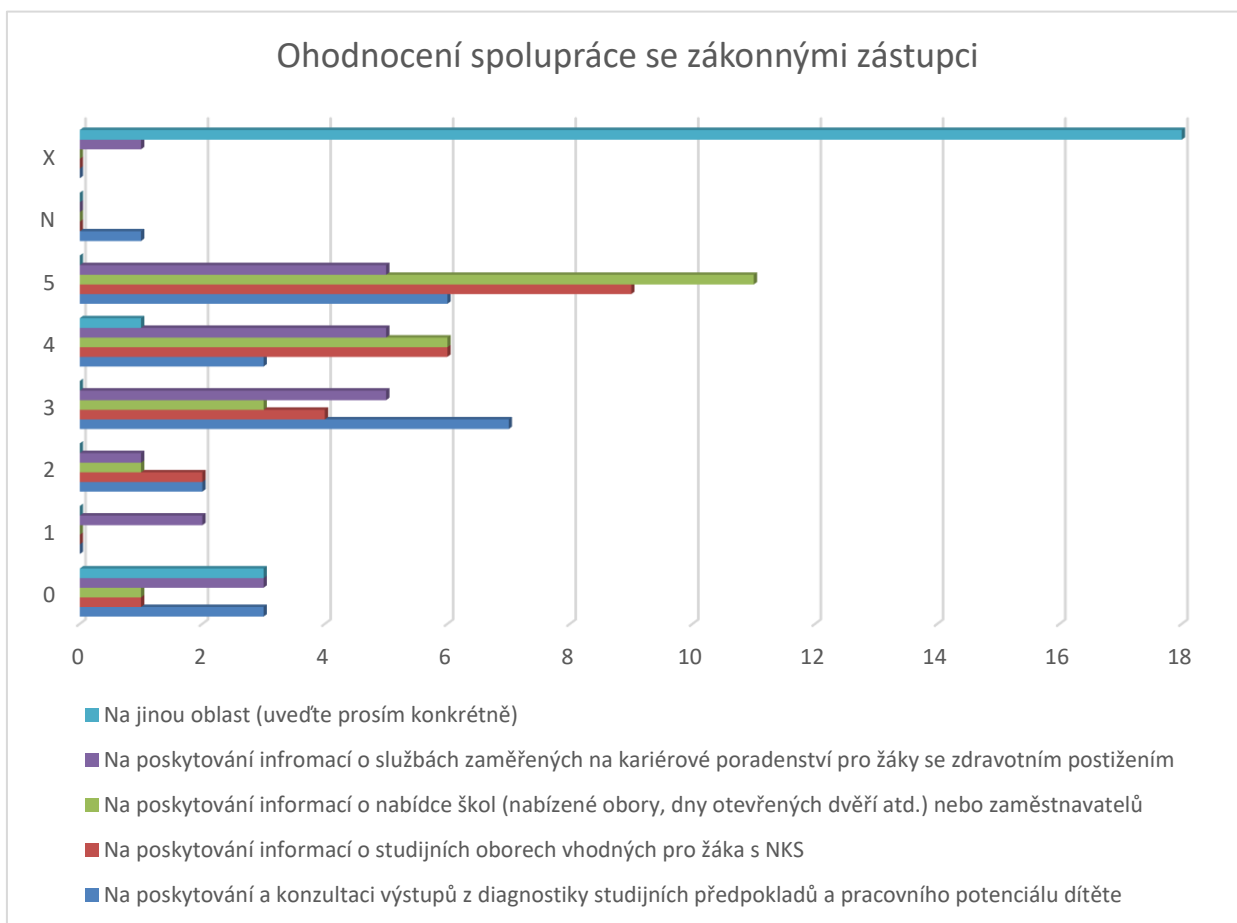
(0 = na tuto oblast není spolupráce zaměřená,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = zákonní zástupci přes náš zájem v této oblasti nespolupracují

X = bez odpovědi)

Uved'te intenzitu spolupráce se zákonnými zástupci žáků s narušenou komunikační schopností v oblasti kariérového poradenství v jednotlivých oblastech.

Graf 11 - Ohodnocení spolupráce se zákonnými zástupci

U této otázky jsme zjišťovali, jak naši respondenti hodnotí intenzitu spolupráce se zákonnými zástupci ohledně poskytování informací ke kariérovému poradenství (nabídka škol, studijní obory vhodné pro žáka s NKS, potenciál žáka atd.)

Nejvíce zákonní zástupci spolupracují s respondenty v oblasti poskytování informací o nabídce škol (nabízené obory, dny otevřených dveří atd.) nebo zaměstnavatelů (10 %). Dále vidíme vysokou míru spolupráce u oblasti poskytování informací o studijních oborech

vhodných pro žáka s NKS (8,2 %), poskytování a konzultace výstupů z diagnostiky studijních předpokladů a pracovního potenciálu žáka (5,5 %) a poskytování informací o službách zaměřených na kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením (4,5 %).

Spolupráce naopak není zaměřená u 11 respondentů (10 %) na oblasti poskytování a konzultace výstupů z diagnostiky studijních předpokladů a pracovního potenciálu žáka (2,7 %), poskytování informací o službách zaměřených na kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením (2,7 %), poskytování informací o nabídce škol (nabízené obory, dny otevřených dveří atd.) nebo zaměstnavatelů (0,9 %), poskytování informací o studijních oborech vhodných pro žáka s NKS (0,9 %) a „Na jinou oblast“ – „Žák je v 7. ročníku.“, „ne“ a „médiá“. Jelikož jsou odpovědi velmi stručně rozvedeny, můžeme se pouze domnívat, co tímto respondent zamýšlel říct, proto otevřené odpovědi nepovažujeme za podstatné.

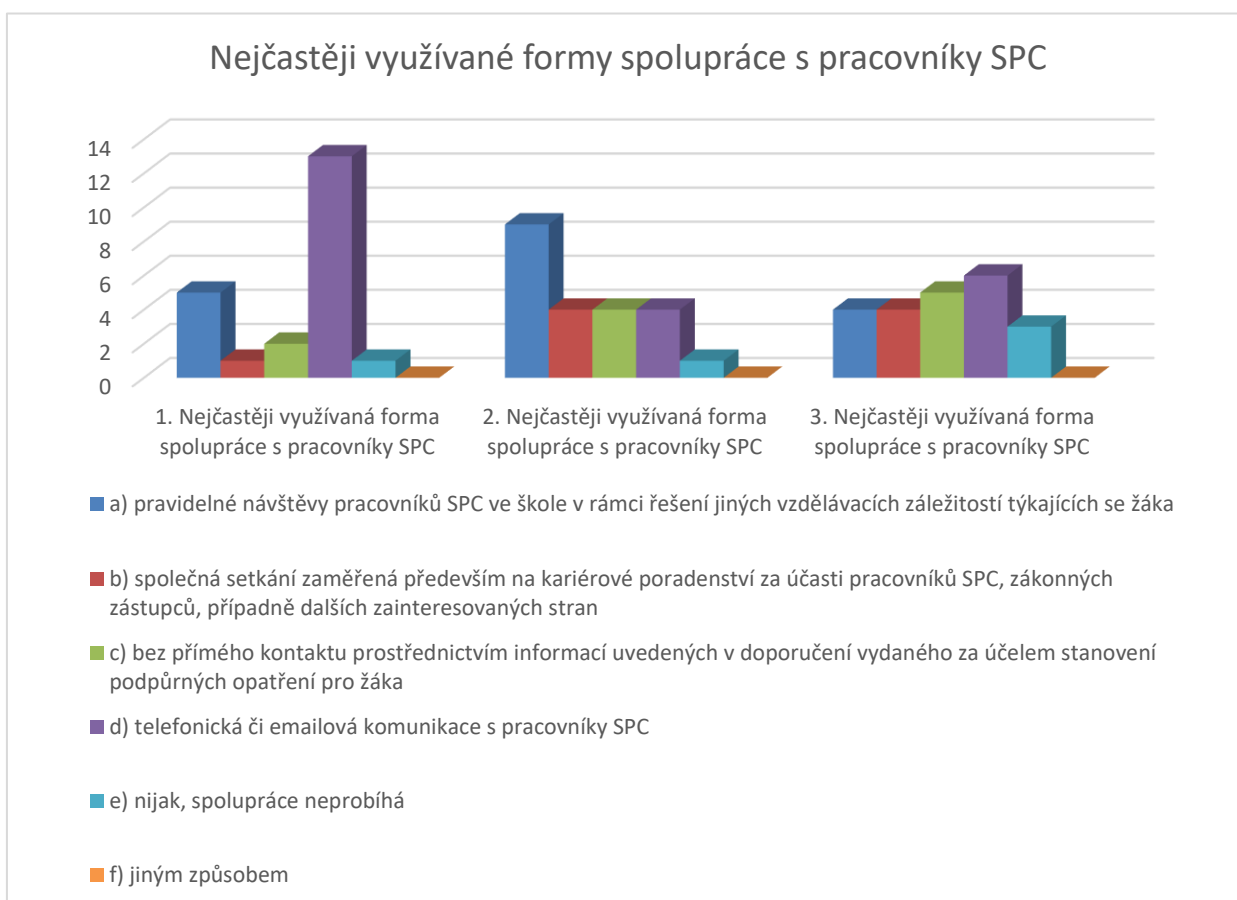
Opět jsme u čísla 4 míry intenzity spolupráce získali odpověď. „V součinnosti se školním speciálním pedagogem.“. U jiné oblasti jsme obdrželi nejvíce možností „Bez odpovědi“. Dohromady jich bylo 17,3 %.

9. Položka: Vyberte a seřad'te 3 nejčastěji využívané formy spolupráce s pracovníky speciálně pedagogického centra (SPC) v oblasti kariérového poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností.

3 vybrané položky seřad'te podle četnosti využívání, na prvním místě uveďte nejčastěji využívanou formu.

Nejčastěji využívané formy spolupráce s pracovníky SPC

- pravidelné návštěvy pracovníků SPC ve škole v rámci řešení jiných vzdělávacích záležitostí týkajících se žáka
- společná setkání zaměřená především na kariérové poradenství za účasti pracovníků SPC, zákonných zástupců, případně dalších zainteresovaných stran
- bez přímého kontaktu prostřednictvím informací uvedených v doporučení vydaného za účelem stanovení podpůrných opatření pro žáka
- telefonická či emailová komunikace s pracovníky SPC
- nijak, spolupráce neprobíhá
- jiným způsobem

Graf 12 - Nejčastěji využívané formy spolupráce s pracovníky SPC

Jako nejčastěji využívanou formu spolupráce s pracovníky SPC naši respondenti uvedli telefonickou či emailovou komunikaci (59,1 %) a pravidelné návštěvy pracovníků SPC ve škole v rámci řešení jiných vzdělávacích záležitostí týkajících se žáka (22,7 %).

Na druhém místě opět nejčastěji pravidelné návštěvy pracovníků SPC ve škole (40,9 %) a poté společná setkání zaměřená především na kariérové poradenství za účasti pracovníků SPC, zákonných zástupců, případně dalších zainteresovaných stran (18,2 %), spolupráce bez přímého kontaktu prostřednictvím informací uvedených v doporučení vydaného za účelem stanovení podpůrných opatření pro žáka (18,2 %) a telefonickou či emailovou komunikací (18,2 %).

Třetí nejčastěji využívaná forma je dle našich výsledků telefonická a emailová komunikace (27,3 %). Další oblasti spolupráce jsou velmi vyrovnané.

10. Položka: Uved'te názvy nebo alespoň zaměření studijních oborů, o kterých se domníváte, že jsou vhodné pro žáka s narušenou komunikační schopností z hlediska jeho možného pracovního uplatnění.

Graf 13 - Vhodné obory pro žáka s NKS

Otázka, který obor považují respondenti za vhodný pro žáky s narušenou komunikační schopností přinesla spoustu rozmanitých odpovědí. Pro větší přehlednost a snazší orientaci jsme odpovědi co nejvíce sjednotili a vytvořili vlastní kategorie. Níže je detailněji upřesníme.

Respondenti většinou ve svých odpovědích uváděli více možných oborů. Pokud jich zmínili více a všechny zapadaly do jedné z našich kategorií, zaznamenali jsme je pouze jako jeden hlas. Např. respondent č. 19 uvedl odpověď „Kuchař, pekař“, pro tyto obory jsme vytvořili kategorii Gastronomie. Odpověď byla tedy přičtena do této kategorie jako jeden hlas, nikoliv jako hlasy dva – zvlášť pro kuchaře a zvlášť pro pekaře.

Nejčastěji bylo uvedeno, že záleží na individualitě žáka. Konkrétně dle respondentů záleží „o jakou vadu řeči se jedná (rozvoj poruch učení, těžká forma vývojové poruchy)“, záleží na „zájmu žáka“ a také „záleží na míře postižení a schopnosti studenta se s vadou vyrovnat“. Dále respondenti uváděli, že je to „velmi individuální, podle mě to nejde takto

jednoduše určit.“, „je to žák od žáka, všude se musí domluvit“, „dle vzdělávacích výsledků – učební obory dle možností a zájmu žáka, střední školy dle zájmu – obchodní akademie“.

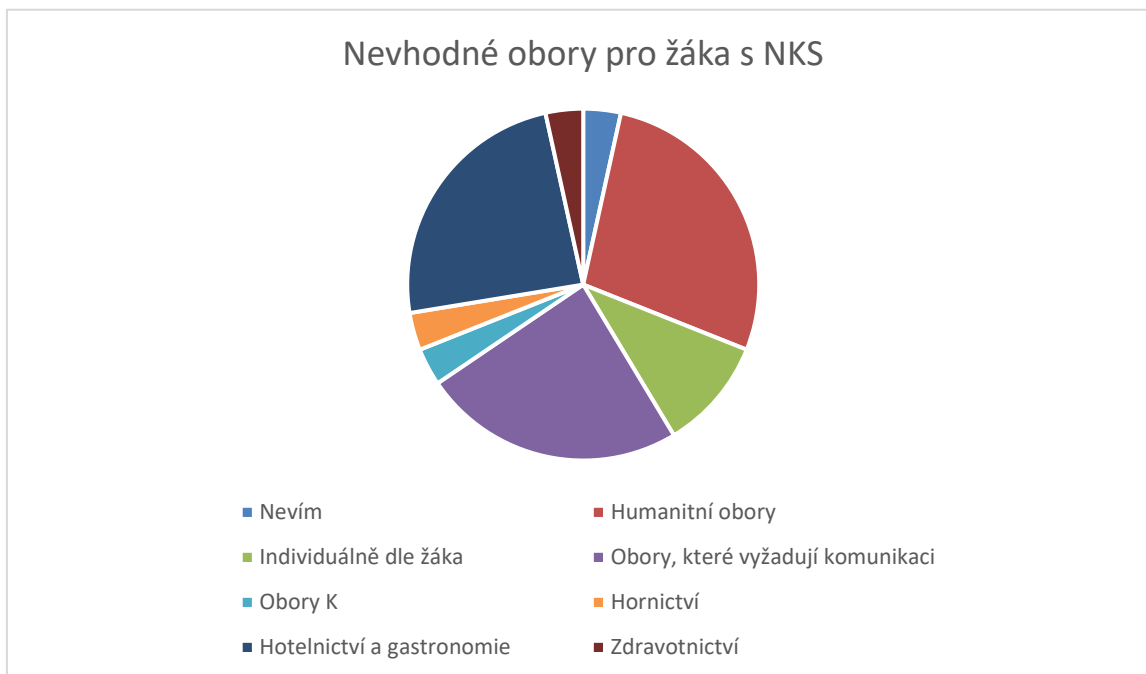
Další obory, které byly nejčastěji uváděny (každý z nich uvedli 4 respondenti) jsou:

- IT obory
- Gastronomie – kuchař, pekař, cukrář, řezník
- Řemeslné práce – řezbářství, truhlář, zedník, elektrikář, opravář, tesař, obráběč kovů zahradnictví
- Přírodovědné obory – biochemie, chovatelství, laborant, zemědělství

Zbylé obory zaznamenány v grafu jsou většinou jednohlasné, výjimečně dvouhlasné a popisují přesnou odpověď od respondentů, nejsou nijak specificky kategorizovány.

Jedna z odpovědí se velmi lišila, kdy respondent otázku nepovažoval za vhodnou: „Myslím, že hodně záleží na osobnosti jednotlivců. Na tom, jaké je jejich prožívání a také je to o jejich sebedůvěře, osobních limitech, o tom, jak zvládají stres. Jak jsou inteligentní a sociálně zdatní. O jaký typ řečové vady jde. Nakolik je u jedince komunikace ovládnuta. Jde tady o rodinné vzory, zájmy jednotlivce, nabídky na trhu práce.... NEPOVAŽUJI TUTO OTÁZKU ZA ZDAŘILOU.“

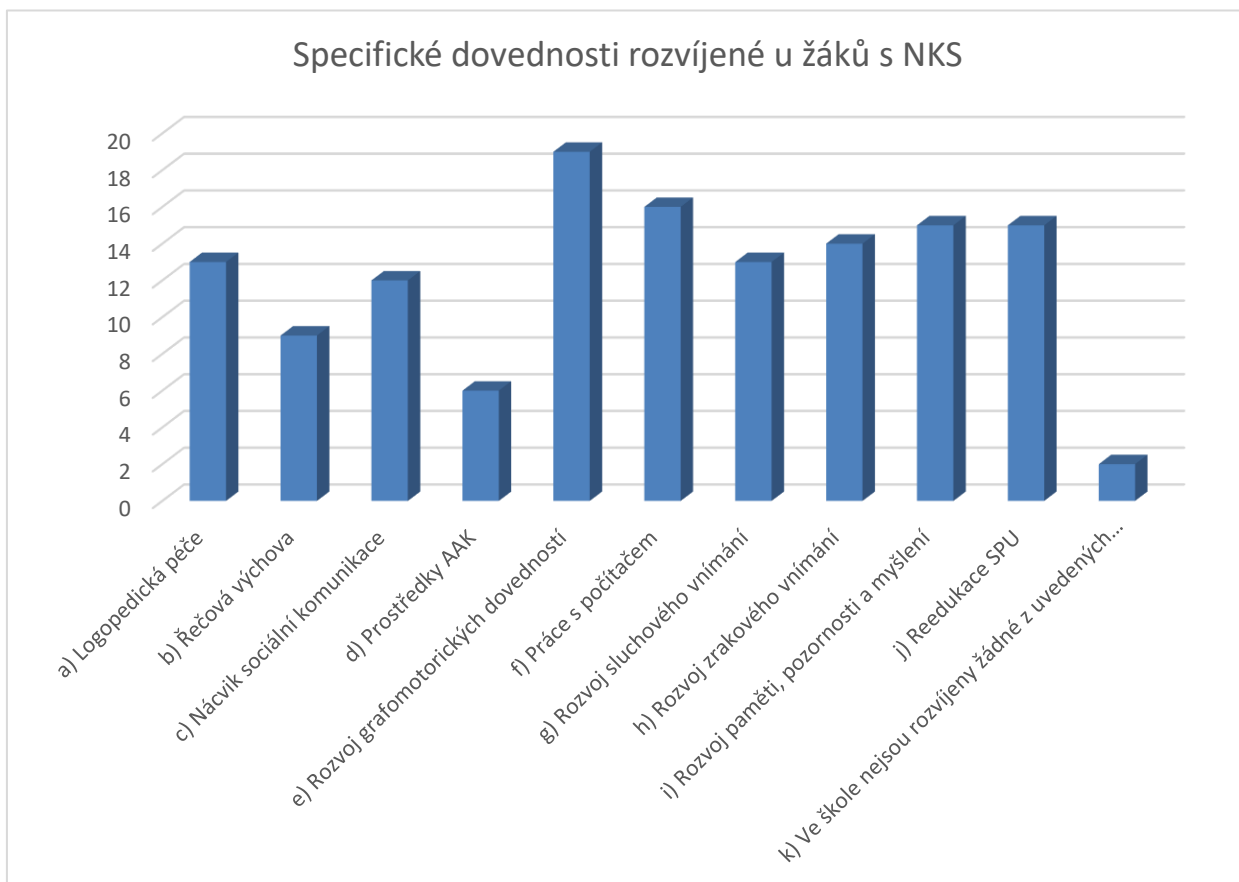
11. Položka: Uveďte názvy nebo alespoň zaměření studijních oborů, o kterých se domníváte, že jsou nevhodné pro žáka s narušenou komunikační schopností z hlediska jeho možného pracovního uplatnění.

Graf 14 - Nevhodné obory pro žáka s NKS

Jako nevhodné obory pro žáka s NKS nejčastěji respondenti zmiňovali humanitně zaměřené obory, a to především pedagogiku. Na druhém místě se objevovaly profese, které vyžadují komunikaci. Dle našeho názoru jakýkoliv obor, vyžaduje alespoň minimální úroveň komunikace. Respondenti ale zmiňovali profese, či obory, kde je komunikace a jazykový projev stěžejní a v podstatě je na něm založena jako např. moderátor, herec, politolog, průvodce, tiskový mluvčí, operátor tísňových linek atd. Hodně zmiňované také byly obory v oblasti hotelnictví a gastronomie – číšník, kadeřník či oblast cestovního ruchu. Větší oblast zastoupení můžeme také vidět u oblasti „Individuálně dle žáka“ – kde respondenti zmiňovali hlavně zohlednění toho, jestli má žák problémy v motorice, zdali se objevují nějaké odlišnosti v chování, v kontaktu se spolužáky, problémy v naukových předmětech, zajištění ideálních podmínek na škole (adekvátní pomůcky, odpovídající pedagogicko-psychologické služby).

12. Položka: Uved'te, které specifické dovednosti u žáků s narušenou komunikační schopností ve Vaší škole cíleně rozvíjíte (např. prostřednictvím předmětu speciálně pedagogické péče.)

Graf 15 - Specifické dovednosti rozvíjené u žáků s NKS

Většina respondentů vybírala více odpovědí. Jde tedy vidět, že na školách s žáky s NKS aktivně pracují. Pouze dva respondenti uvedli (1,5 %), že ve školách nejsou rozvíjeny žádné z uvedených možností.

Nejvíce respondenti rozvíjí grafomotorické funkce (14,2 %), práci s počítačem (11,9 %), paměť, pozornosti a myšlení (11,2 %), reedukaci SPU (11,2 %), zrakové vnímání (10,4 %), sluchové vnímání (9,7 %), logopedickou péči (9,7 %), návčik sociální komunikace (9 %), řečovou výchovu (6,7 %), a prostředky AAK (4,5 %).

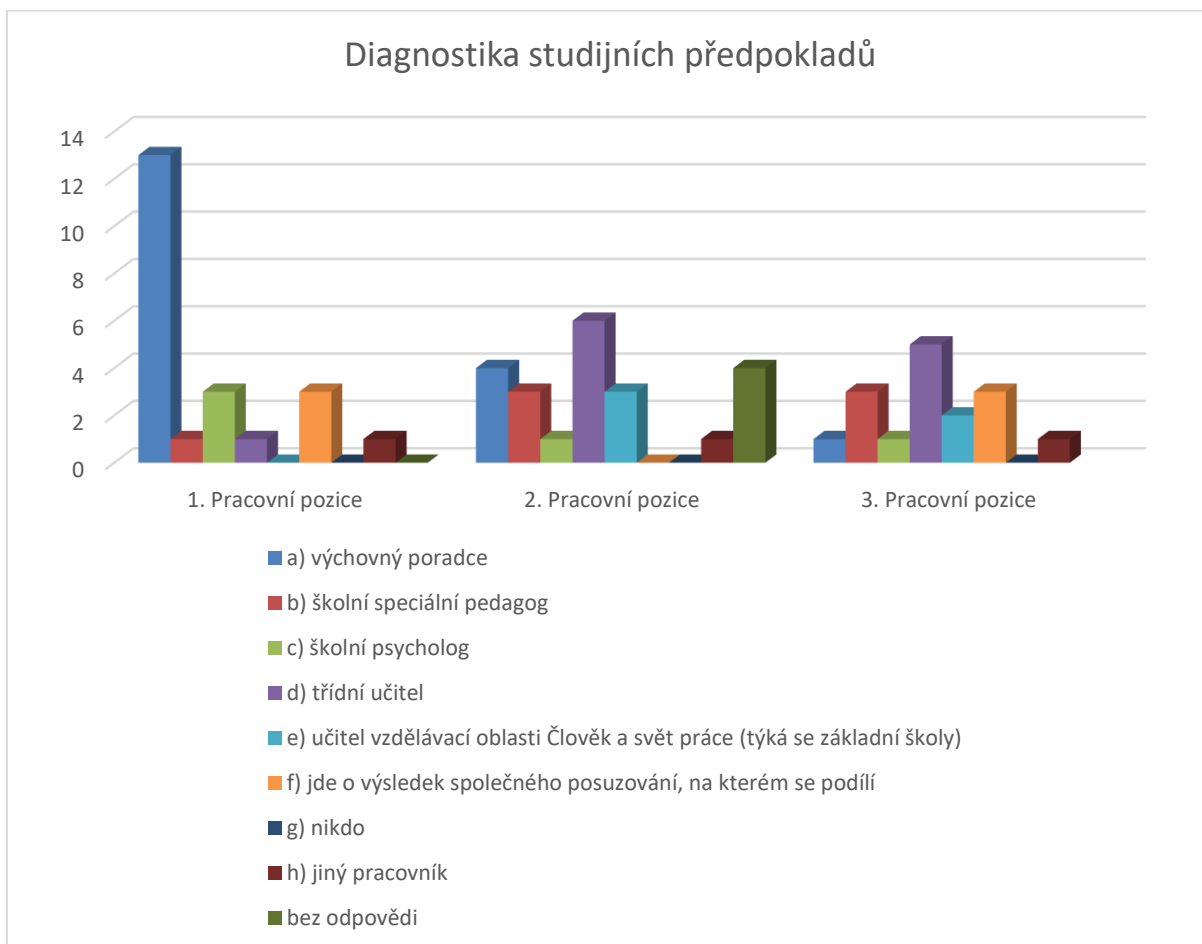
13. Položka: Ve kterém ročníku Vaší školy u žáků s narušenou komunikační schopností začínáte systematicky s kariérovým poradenstvím?

Graf 16 - Ročník, ve kterém na školách začínají s KP u žáků s NKS

Na grafu můžeme vidět, že pouze na dvou školách začínají s kariérovým poradenstvím již na prvním stupni (9, 1 %). Zbytek respondentů uvedl, že začínají od 6 ročníku, s tím že největší zastoupení má ročník osmý (40, 9 %). Jeden z respondentů uvedl obecně 2. stupeň základní školy.

14. Položka: Kdo se ve Vaší škole zabývá diagnostikou studijních předpokladů u žáka s narušenou komunikační schopností. (Uved'te maximálně 3 pracovní pozice a seřad'te je podle intenzity jejich zapojení od nejintenzivnější míry zapojení)

Graf 17 - Diagnostika studijních předpokladů

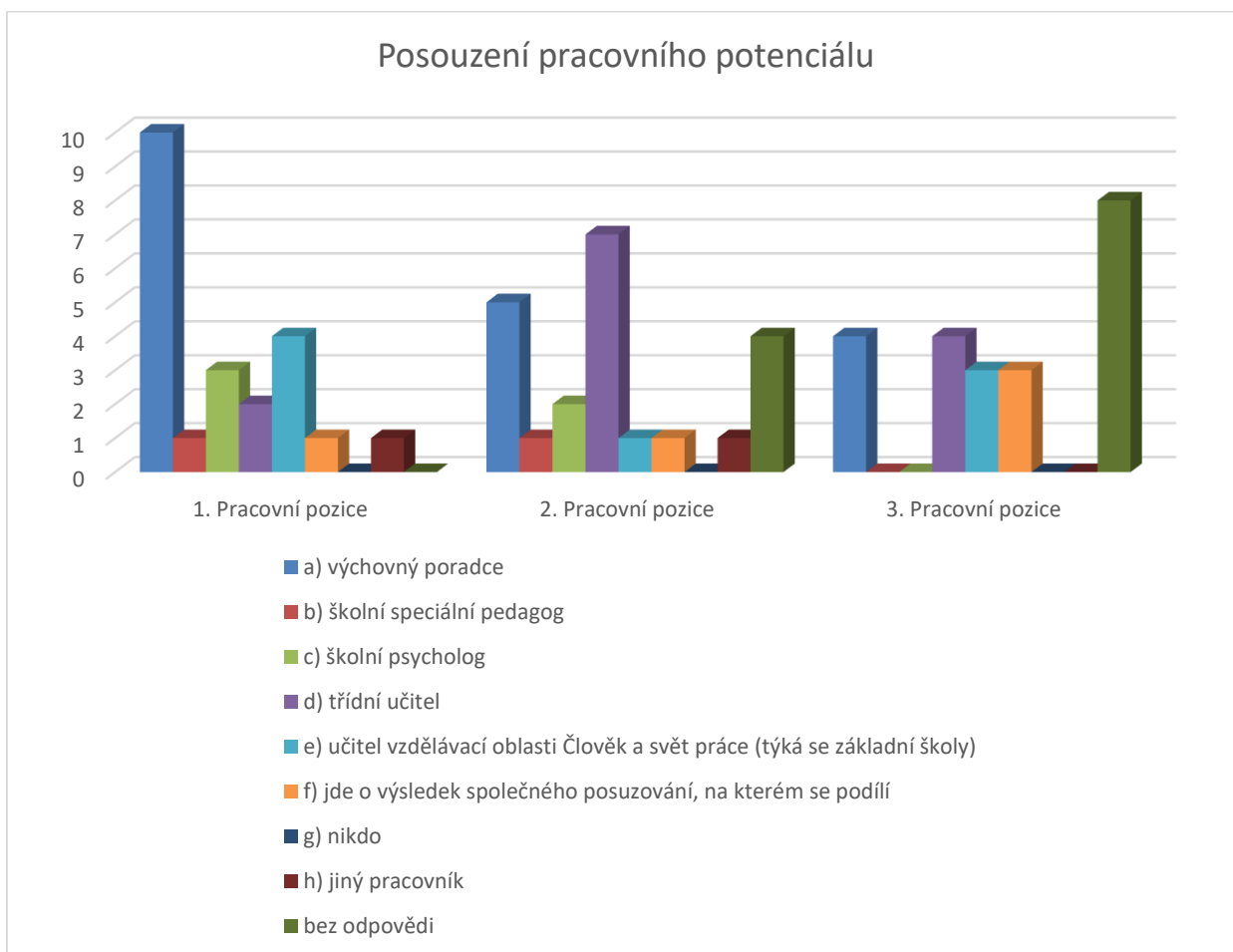
Jednoznačně se kariérovým poradenstvím na školách nejvíce zabývá výchovný poradce. Jako první možnost ho uvedlo 59,1 % respondentů. Stejně zastoupení, a to počtu 13,6 % respondentů má na 1. pracovní pozici školní psycholog a odpověď „jde o výsledek společného posuzování, na kterém se podílí“. Jeden hlas (4,5 %) získal školní speciální pedagog, třídní učitel a odpověď „jiný pracovník“, který byl dále specifikován jako psycholog z pedagogicko-psychologické poradny.

Nižší zastoupení na druhé a třetí pracovní pozici je dáno tím, že 4 respondenti už další pracovní pozice nevybírali. Předpokládáme tedy, že se na jejich školách kariérovým poradenstvím zabývá pouze jedna osoba, a to konkrétně výchovný poradce (2x), školní psycholog (1x) a „jde o výsledek společného posuzování, na kterém se podílí“ (1x). Další dva respondenti uvedli pouze 1. a 2. pracovní pozici: výchovný poradce, třídní učitel a výchovný

poradce, „jiný pracovník“ – kariérový poradce.

U 3. pracovní pozice, byl také jednou vybrán „jiný pracovník“, kterým byl uveden kariérový poradce.

15. Položka: Kdo se ve Vaší škole zabývá posuzováním pracovního potenciálu žáka s narušenou komunikační schopností. (Uveďte maximálně 3 pracovní pozice a seřadte je podle intenzity jejich zapojení od nejintenzivnější míry zapojení)

Graf 18 - Posouzení pracovního potenciálu

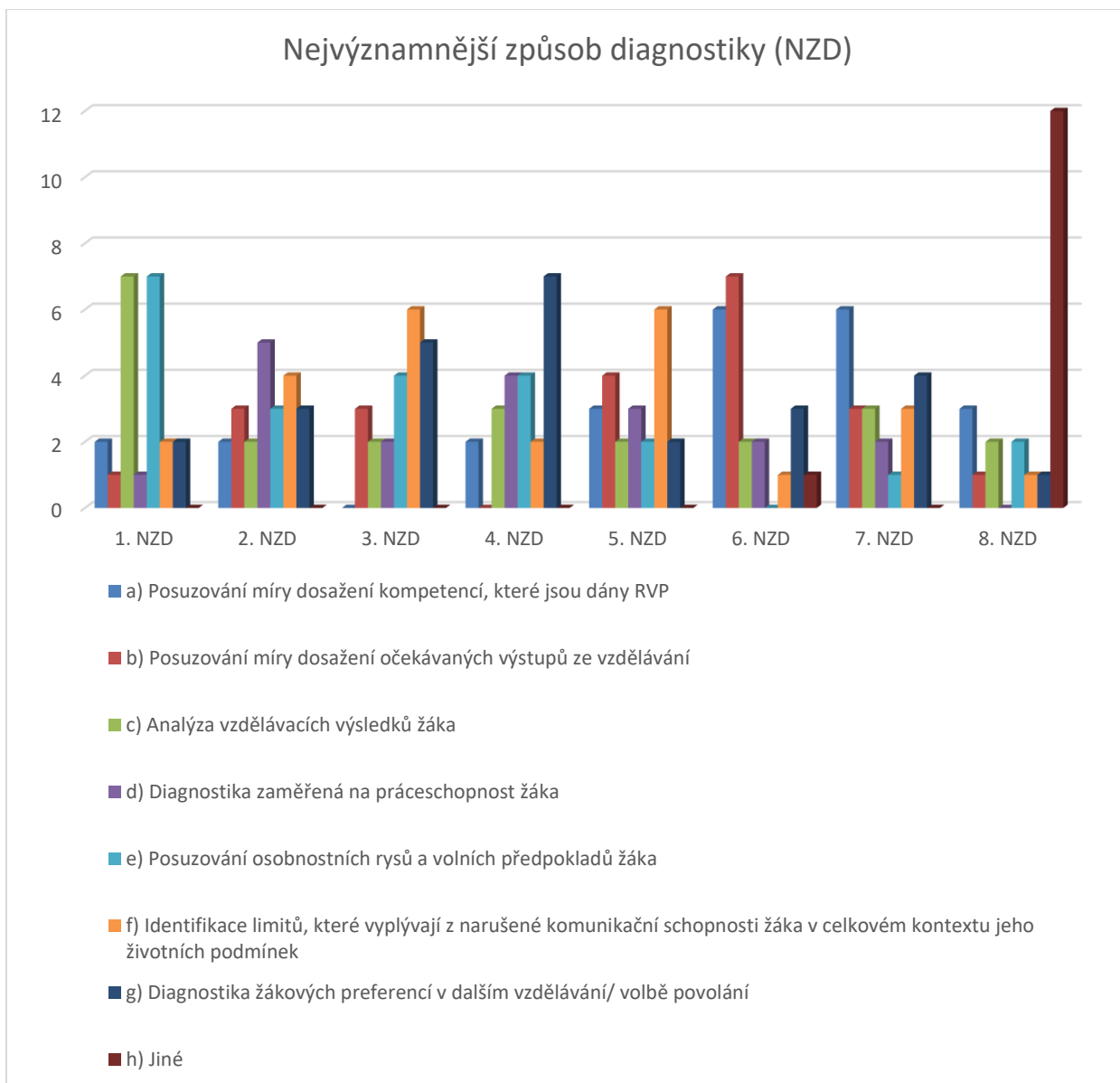
Největší zastoupení na 1. pracovní pozici, která se zabývá posuzováním pracovního potenciálu žáka s narušenou komunikační schopností má výchovný poradce. Toho uvedlo 10 respondentů (45,5 %). Dále respondenti na 1. pracovní pozici zařadili učitele vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (18,2 %), školního psychologa (13,6 %), třídního učitele (9,1 %), školního speciálního pedagoga (4,5 %), odpověď „jde o výsledek společného posuzování, na kterém se podílí“ (4,5 %) a jiného pracovníka (4,5 %), kariérového poradce.

Čtyři respondenti uvedli pouze 1. pracovní pozici. Dva z nich, uvedli pouze 1. pracovní pozici i v předchozí otázce. Jejich nynější odpověď se shodovala, oba uvedli učitele vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (týká se základní školy). Jeden z nich v předchozí otázce uvedl výchovného poradce a druhý odpověď f) tedy jde o výsledek společného

posuzování, na kterém se podílí. Druzí dva respondenti v předchozí otázce zmínily všechny 3 pracovní pozice, nyní tedy pouze tedy tu první, a to výchovného poradce. Další 4 respondenti neuvedli 3. pracovní pozici.

16. Položka: Jakým způsobem probíhá diagnostika v oblasti kariérového poradenství u žáka s narušenou komunikační schopností. Seřad'te podle významu, který podle Vás jednotlivé způsoby diagnostiky v dané oblasti kariérového poradenství mají – a to tak, že na prvním místě uvedete ten nejvýznamnější (pro vyšší přehlednost jsou možné oblasti diagnostiky uvedeny v následujícím bloku).

- a) Posuzování míry dosažení kompetencí, které jsou dány RVP
- b) Posuzování míry dosažení očekávaných výstupů ze vzdělávání
- c) Analýza vzdělávacích výsledků žáka
- d) Diagnostika zaměřená na průceschopnost žáka
- e) Posuzování osobnostních rysů a volných předpokladů žáka
- f) Identifikace limitů, které vyplývají z narušené komunikační schopnosti žáka v celkovém kontextu jeho životních podmínek
- g) Diagnostika žákových preferencí v dalším vzdělávání/ volbě povolání
- h) Jiné

Graf 19 - Nejvýznamnější způsob diagnostiky (NZD)

Respondenti u této otázky vybírali, jaké způsoby diagnostiky jsou pro ně významné v oblasti kariérového poradenství u žáků s NKS. Celkově je měli seřadit od nejvýznamnější po nejméně významnou do 8 úrovní. Pro vyhodnocení této položky jsme vytvořili škálu významnosti a přiřadili jednotlivým úrovním body, a to následovně – 8 bodů pro 1. NZD, 7 bodů pro 2. NZD, 6 bodů pro 3. NZD, 5 bodů pro 4. NZD, 4 body pro 5. NZD, 3 body pro 6. NZD, 2 body pro 7. NZD, 1 bod pro 8. NZD a 0 bodů kde nebyla uvedena žádná odpověď. Někteří respondenti totiž zvolili jednu možnost do dvou úrovní, např. respondent č. 5 seřadil své odpovědi následovně: f), d), b), g), a), b), c), h). Tudíž vůbec nezmínil možnost e), kterou jsme v jeho případě ohodnotili 0 body. Po zmíněném udělení bodů, jsme vše sečetli u jednotlivých odpovědí a seřadili podle výsledků sestupně.

Jako nejvýznamnější způsob diagnostiky respondenti zvolili „Posuzování osobnostních rysů a volných předpokladů žáka“, na druhém místě zvolili odpovědi „Identifikace limitů, které vyplývají z narušené komunikační schopnosti žáka v celkovém kontextu jeho životních podmínek“ a „Diagnostika žákových preferencí v dalším vzdělávání/volbě povolání“. Na třetím místě zvolili respondenti „Analýzu vzdělávacích výsledků žáka“, na čtvrtém místě „Diagnostika zaměřena na průceschopnost žáka“ a na pátém místě „Posuzování míry dosažení očekávaných výstupů ve vzdělávání“.

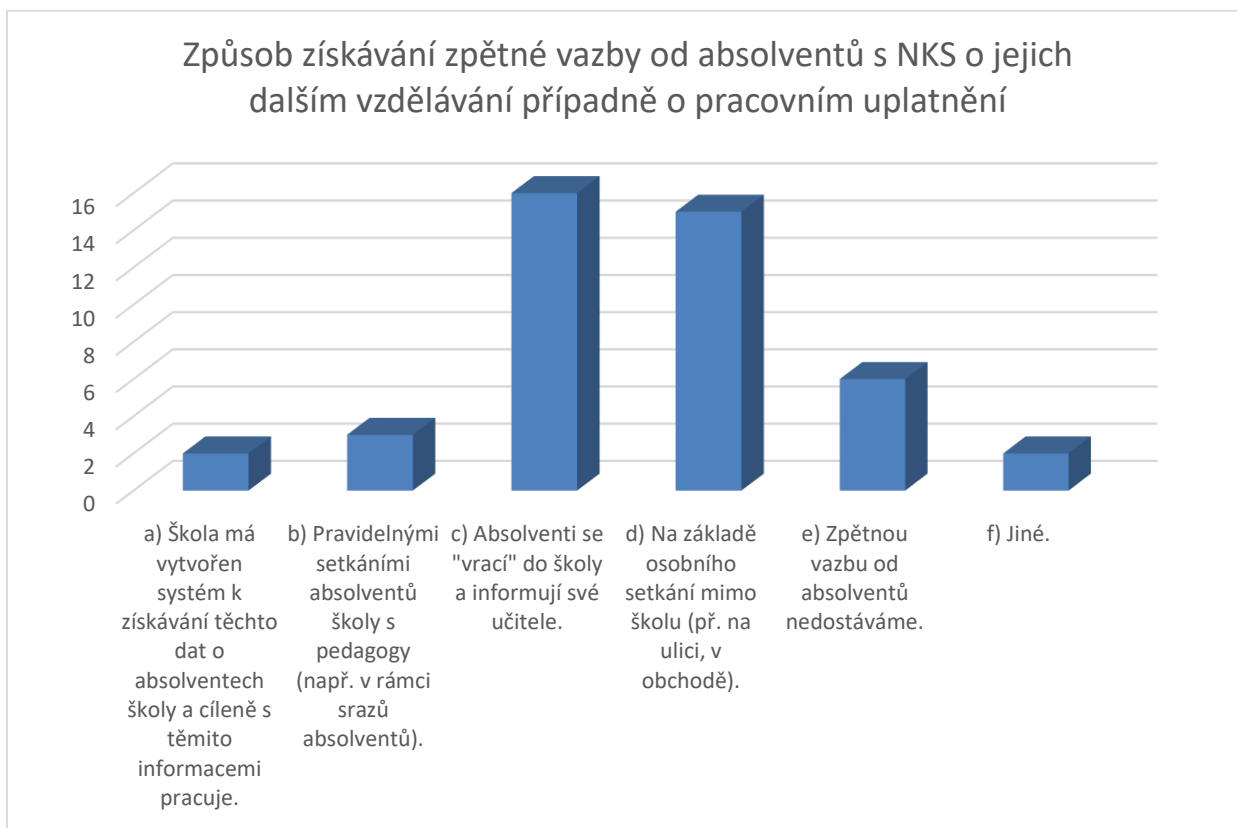
Mnohokrát byla také zvolena možnost „h) Jiné“, a to nejčastěji na pozici 8. NZD (54,5 %).

Číslo respondenta	Odpověď
Respondent č. 1	pohovor s rodiči, vyučujícími
Respondent č. 2	Nepoužíváme.
Respondent č. 4	pohovor s rodiči a žákem
Respondent č. 5	Nic
Respondent č. 7	-
Respondent č. 8	-
Respondent č. 9	rodičovská přání
Respondent č. 11	Bez komentáře
Respondent č. 12	Žádné jiné způsoby nepoužíváme
Respondent č. 14	test zájmu na portále infoabsolvent
Respondent č. 17	projevující zájem o obor - např. preference volnočasových aktivit – návštěvy kroužků
Respondent č. 18	Výše uvedené není pouze vytržení z kontextu. Jedná se o řetězec vzájemně se provázejících všech uvedených bodů.

Tabulka 5: Odpovědi respondentů u možnosti „Jiné“

Jeden respondent uvedl kategorii „Jiné“ na pozici 6. NZD a dále ji rozvedl jako „sebevědomí, asertivita žáka“

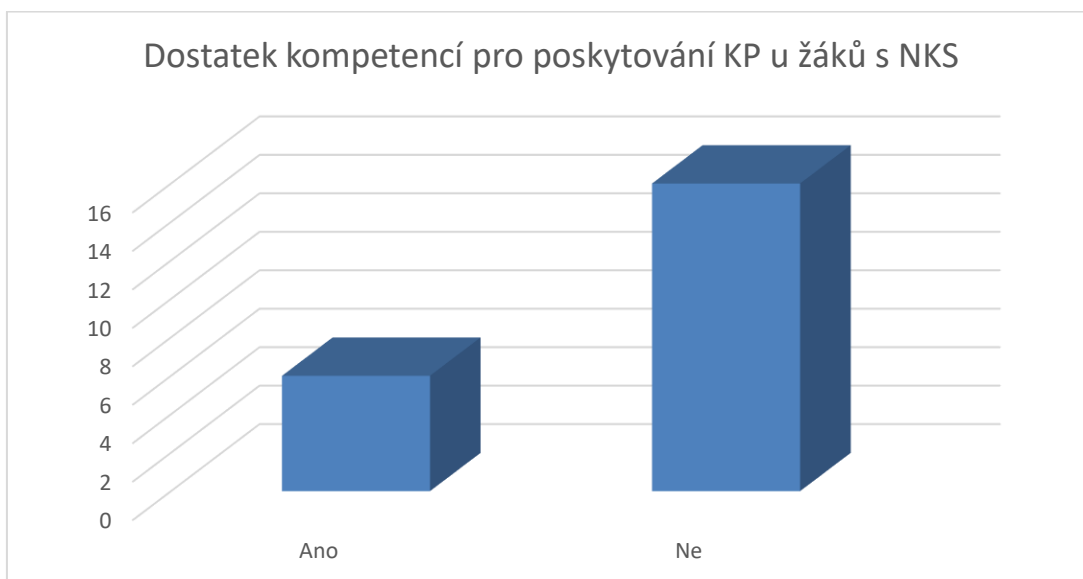
17. Položka: Jakým způsobem dostáváte od absolventů Vaší školy s narušenou komunikační schopností zpětnou vazbu o jejich dalším vzdělávání případně o pracovním uplatnění? Vyberte všechny relativní možnosti.

Graf 20 - Způsob získávání zpětné vazby od absolventů s NKS o jejich dalším vzdělávání případně o pracovním uplatnění

Získání zpětné vazby od žáků s NKS o tom, jak jsou po škole úspěšní, kde studují a kde pracují, považujeme za stěžejní. Především proto, že zpětná vazba nám může ukázat efektivitu práce s žáky s NKS na školách v oblasti kariérového poradenství, mohli bychom si díky ní ověřit, co na školách děláme dobře, co naopak chybí a na co je potřeba se zaměřit. Jak ale můžeme vidět z výsledků, získání zpětné vazby není nijak systematicky ošetřeno. Zpětná vazba záleží pouze na ochotě žáků a náhodě. Jak totiž uvedlo 36,4 % respondentů informace o žácích získávají díky tomu, že se absolventi „vrací“ do školy a tyto informace učitelům předávají nebo je získávají na pravidelných setkáních absolventů školy s pedagogy (6,8 %). Dalších 15 respondentů (34,1 %) uvedlo, že tyto informace získávají na základě osobního setkání mimo školu (př. na ulici, v obchodě). Šest respondentů (13,6 %) dokonce uvedlo, že žádnou zpětnou vazbu od absolventů nedostávají. Pouze 2 respondenti (4,5 %) získávají informace pomocí systému, který má škola vytvořen a cíleně s těmito informacemi pracuje. Dva další respondenti (4,5 %) uvedli možnost „Jiné“ – „vzájemnou komunikací“ a „Teprve získáme, vychází nám první ročník.“

18. Položka: Domníváte se, že máte dostatek kompetencí k poskytování kvalitního kariérového poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností?

Graf 21 - Dostatek kompetencí pro poskytování KP u žáků s NKS

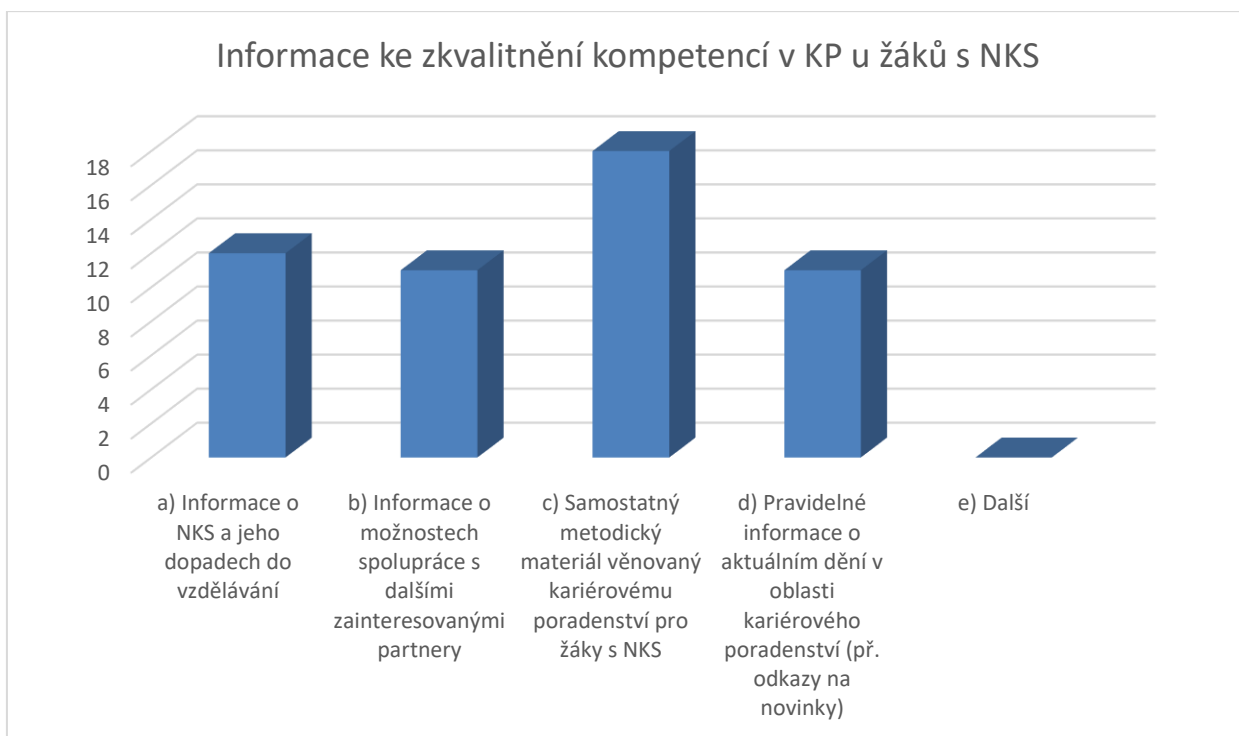
Většina respondentů nevnímá, že by měla dostatek kompetencí k poskytování kariérového poradenství pro žáky s NKS – celkově 72, 7 % respondentů.

Zbytku respondentů, kteří se domnívají, že mají dostatek kompetencí jsme se ptali, jakým způsobem tyto kompetence získali. Nejvíce zmiňovali, že jimi disponují díky studia (50 %), praxím a kurzům (30 %), setkáváním výchovných poradců (10 %) a celoživotním vzděláváním pro výchovné poradce (10 %).

Graf 22 - Získané kompetence pro poskytování KP

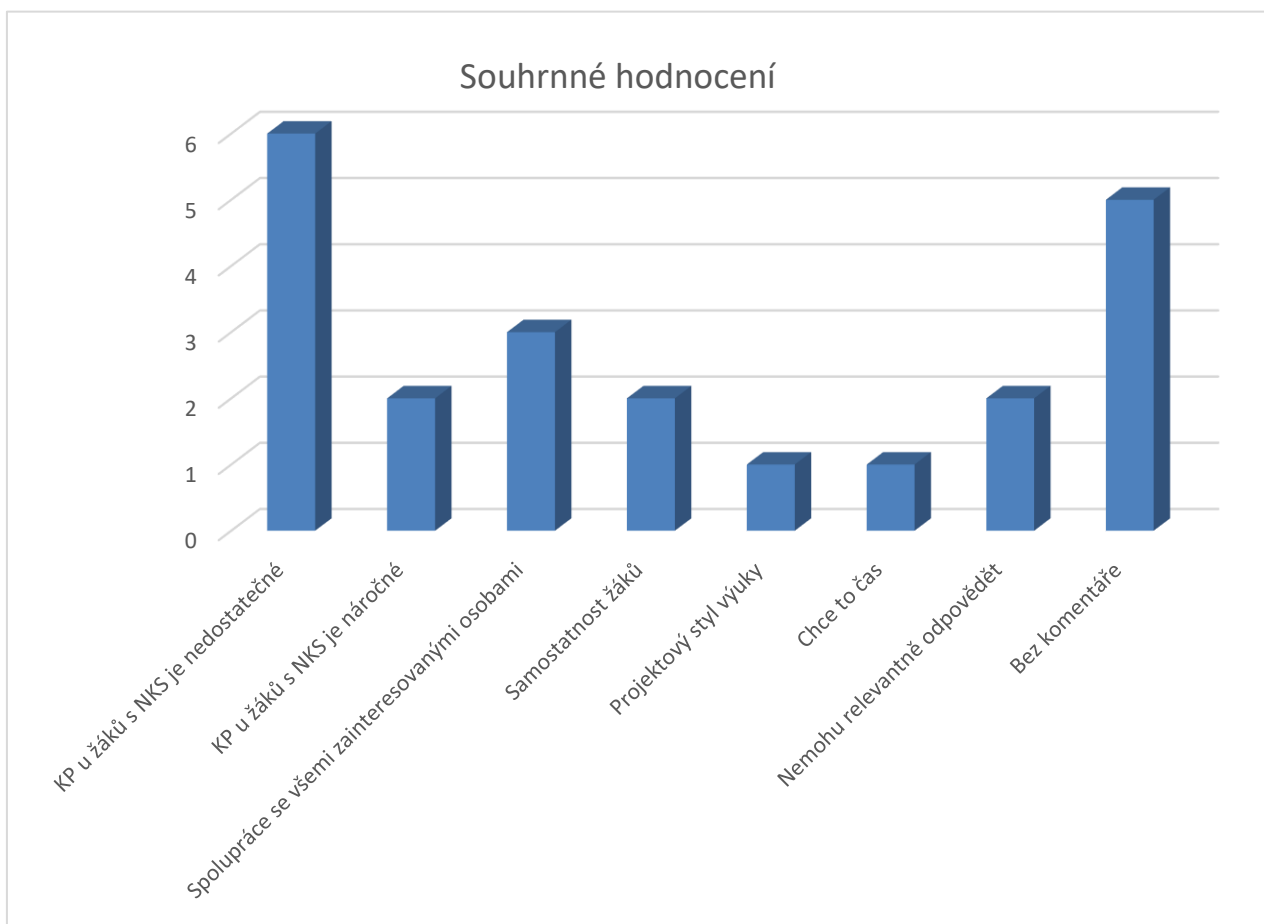
19. Položka: Jaké informace (podporu) byste přivítal/a ke zkvalitnění Vašich kompetencí v této oblasti? Vyberte všechny relevantní možnosti.

Graf 23 - Informace ke zkvalitnění kompetencí v KP u žáků s NKS

Jak můžeme vidět na grafu, respondenti by uvítali jakékoliv informace, které by jim pomohly při práci s žáky s NKS a při kariérovém poradenství. Nejvíce by ocenili „Samostatný metodický materiál věnovaný kariérovému poradenství pro žáky s NKS“ (34,6 %), dále „Informace o NKS a dopadech do vzdělávání“ (23,1 %), „Informace o možnostech spolupráce s dalšími zainteresovanými partnery“ (21,2 %) a „Pravidelné informace o aktuálním dění v oblasti KP“ (21,2 %).

20. Položka: Prosíme Vás o sdělení jakéhokoliv souhrnného hodnocení, názoru či postoje, kterým byste se vyjádřil/a k současné situaci v kariérovém poradenství u žáků s narušenou komunikační schopností.

Graf 24 - Souhrnné hodnocení

Jelikož se jednalo o otázku otevřenou a dostali jsme širokou škálu odpovědí, vytvořili jsme pro jejich zpracování několik kategorií. Nejvíce respondenti (27,3 %) uváděli kategorii „KP u žáků s NKS je nedostatečné“. Zmiňovali např., že nemají dostatek informací o dalším uplatnění žáků, chybí jim zpětná vazba od středních škol a limitech žáků s NKS ve vzdělávání, chybí metodika, jak na dané řečové problémy reagovat, a dále že žáci s NKS mají omezený, zúžený výběr SŠ a míst, kde mohou pracovat.

Druhou nejčastější kategorií, kterou uvedlo 5 respondentů (22,7 %) byla kategorie „Bez komentáře“. Dále uváděli kategorii „Spolupráce se všemi zainteresovanými osobami“ (13,6 %). Kde respondenti vypichovali, že při poskytování kariérového poradenství u žáka s NKS je velmi důležité, aby všichni zainteresovaní spolupracovali. Zmiňovali především

spolupráci s SPC, PPP, rodiči a pedagogy.

Dalšími kategoriemi byly „KP u žáků s NKS je náročné“ – někdy neochota spolupráce s rodiči (9,1 %). Dále „Samostatnost žáků“ – zájem o vhodné umístění žáků s NKS v dalším studiu, žák s NKS si většinou vybírá směr svého dalšího vzdělávání, hodně mu při tom pomáhají rodiče (9,1 %). A kategorie „Nemohu relevantně odpovědět“ (9,1 %).

Jeden z respondentů (4,5 %) uvedl, že „žáci s NKS jsou na tom při volbě sš stejně jako ostatní žáci ve třídě. Mají pouze omezenou představu o práci, pracovním prostředí, prostředcích, objektech a službách či produktech. Zajímají je v 15 spíše mezilidské vztahy. Potřebovali by více kontaktů a modelových situací s konkrétním pracovním prostředím a pracovními postupy. Pracovat na skupinových projektech, které je budou nutit zapojovat se do společné činnosti, komunikovat, hledat řešení. Pomoc a východisko vidím v projektovém stylu výuky, kde by při práci ve skupině naráželi na své limity, uvědomovali si je a dokázali se na základě sebehodnocení rozhodovat, zda situaci zvládají, konzultovat s odborníkem. Toto prozatím nikde nenacházejí. A školy na to nemají prostor. Zaměřujeme se více a více na intelektový výkon a uniká praktický přístup k životu.“

Poslední respondent (4,5 %) uvedl pouze „Chce to čas“.

4.1 Vyhodnocení zvolených hypotéz

H1: Služby kariérového poradenství jsou poskytovány žákům s NKS ve větší míře než žákům intaktním, pokud poskytovatel KP vzdělával či vzdělává žáka s NKS.

H10: Neexistuje statisticky významný rozdíl ve způsobu poskytování kariérového poradenství žáků s NKS a žáků intaktních.

H1A: Existuje statisticky významný rozdíl ve způsobu poskytování kariérového poradenství žáků s NKS a žáků intaktních.

Skutečná četnost

	Poskytoval KP vzdělával či vzdělává žáka s NKS.	Poskytovatel KP nevzdělával či nevzdělává žáka s NKS	Σ
Služby KP jsou poskytovány žákům s NKS ve větší míře než žákům intaktním.	7	1	8
Služby KP jsou poskytovány ve stejné míře, jako žákům intaktním.	12	3	15
Služby KP jsou poskytovány žákům s NKS méně než žákům intaktním.	0	0	0
Σ	19	4	23

Tabulka 6: Skutečná četnost u hypotézy H1

Očekávaná četnost

	Poskytoval KP vzdělával či vzdělává žáka s NKS.	Poskytovatel KP nevzdělával či nevzdělává žáka s NKS	Σ
Služby KP jsou poskytovány žákům s NKS ve větší míře než žákům intaktním.	6,61	1,39	8
Služby KP jsou poskytovány ve stejné míře, jako žákům intaktním.	12,39	2,61	15
Služby KP jsou poskytovány žákům s NKS méně než žákům intaktním.	0	0	0
Σ	19	4	23

Tabulka 7: Očekávaná četnost u hypotézy H1

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce nám vychází testové kritérium:

$$G = 0,203.$$

Kritická hodnota $\chi_{(1-\alpha)}$; df = 5, 991.

Na hladině významnosti 5 % je hypotéza H1 zamítnuta. Přijali jsme tedy hypotézu H10, kdy neexistuje statisticky významný rozdíl ve způsobu poskytování kariérového poradenství žáků s NKS a žáků intaktních.

Hypotéza byla vytvořena na základě položek č. 3 a č. 4, kdy jsme zjišťovali, zdali existuje rozdíl při poskytování kariérového poradenství na školách mezi žáky s NKS a žáky intaktními. Naše hypotéza byla vyvrácena, rozdíl v poskytování KP tedy není statisticky významný.

H2: Pracovníci na školách poskytují kariérové poradenství žákům s NKS intenzivněji než pracovníci institucí.

H20: Neexistuje statisticky významný rozdíl ve výši intenzity poskytování kariérového poradenství žákům s NKS mezi pracovníky škol a pracovníky institucí.

H2A: Existuje statisticky významný rozdíl ve výši intenzity poskytování kariérového poradenství žákům s NKS mezi pracovníky škol a pracovníky institucí.

Skutečná četnost

	Pracovníci škol	Pracovníci institucí	Σ
Spolupráce je velmi intenzivní.	49	26	75
Spolupráce z naší strany neprobíhá.	12	27	39
Pracovníci přes můj zájem nespolupracují.	0	3	3
Σ	61	56	117

Tabulka 8: Skutečná četnost u hypotézy H2

Očekávaná četnost

	Pracovníci škol	Pracovníci institucí	Σ
Spolupráce je velmi intenzivní.	39,1	35,9	75
Spolupráce z naší strany neprobíhá.	20,33	18,67	39
Pracovníci přes můj zájem nespolupracují.	1,56	1,44	3
Σ	61	56	117

Tabulka 9: Očekávaná četnost u hypotézy H2

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce nám vychází testové kritérium:

$$G = 15,616.$$

Kritická hodnota: $\chi_{(1-\alpha); df} = 5.991$

Na hladině významnosti 5 % je hypotéza H2 potvrzena, což nám říká, že zde určitá závislost existuje. Díky potvrzení hypotézy H2 víme, že pracovníci škol poskytují kariérové poradenství žákům s NKS intenzivněji než pracovníci institucí.

Hypotézu H2 jsme sestavili z položek č. 5 a č. 6. Za pracovníky škol a pracovníky institucí považujeme pracovní pozice a instituce, které byly zmíněny v dotazníku. Pro lepší přehlednost je nyní níže zmíníme.

Pracovníci škol: výchovný poradce, školní speciální pedagog, školní psycholog, třídní učitel, učitel vzdělávací oblasti člověk a svět práce, jiní.

Pracovníci institucí: SPC pro vady řeči/logopedické/pro žáky s NKS, PPP, Úřad práce, Občanské sdružení LOGO, klinický logoped, jiná organizace.

H3: Pracovníci se považují za kompetentní při poskytování KP u žáků s NKS, pokud již mají zkušenosti se vzděláváním žáků s NKS a nejintenzivněji se na škole zabývají diagnostikou studijních předpokladů a pracovním uplatněním u žáků s NKS.

H30: Neexistuje statisticky významný rozdíl v tom, zdali se pracovníci považují za kompetentní při poskytování KP u žáků s NKS, pokud již mají zkušenosti se vzděláváním žáků s NKS a nejintenzivněji se na škole zabývají diagnostikou studijních předpokladů a pracovním uplatněním u žáků s NKS.

H3A: Existuje statisticky významný rozdíl v tom, zdali se pracovníci považují za kompetentní při poskytování KP u žáků s NKS, pokud již mají zkušenosti se vzděláváním žáků s NKS a nejintenzivněji se na škole zabývají diagnostikou studijních předpokladů a pracovním uplatněním u žáků s NKS.

Skutečná četnost

	Pracovník se považuje za kompetentního při poskytování KP u žáků s NKS	Pracovník se považuje za nekompetentního při poskytování KP u žáků s NKS	Σ
Pracovník vzdělával letos nebo v uplynulých třech letech žáka s NKS.	5	12	17
Pracovník se nejintenzivněji na škole zabývá diagnostikou studijních předpokladů žáka s NKS.	5	8	13
Pracovník se nejintenzivněji na škole zabývá posuzováním pracovního potenciálu žáka s NKS.	4	7	11
Σ	14	27	41

Tabulka 10: Skutečná četnost u hypotézy H3

Očekávaná četnost

	Pracovník se považuje za kompetentního při poskytování KP u žáků s NKS	Pracovník se považuje za nekompetentního při poskytování KP u žáků s NKS	Σ
Pracovník vzdělával letos nebo v uplynulých třech letech žáka s NKS.	5,8	11,2	17
Pracovník se nejintenzivněji na škole zabývá diagnostikou studijních předpokladů žáka s NKS.	4,44	8,56	13
Pracovník se nejintenzivněji na škole zabývá posuzováním pracovního potenciálu žáka s NKS.	3,76	7,24	11
Σ	14	27	41

Tabulka 11: Očekávaná četnost u hypotézy H3

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce nám vychází testové kritérium:

$$G = 0,298.$$

Kritická hodnota: $\chi_{(1-\alpha)}$; df = 5.991

Na hladině významnosti 5 % je hypotéza H3 zamítnuta. Přijímáme tedy nulovou hypotézu H03, kdy neexistuje statisticky významný rozdíl v tom, zdali se pracovníci považují za kompetentní při poskytování KP u žáků s NKS, pokud již mají zkušenosti se vzděláváním žáků s NKS a nejintenzivněji se na škole zabývají diagnostikou studijních předpokladů a pracovním uplatněním u žáků s NKS.

Hypotéza byla vytvořena na základě propojení položek č. 2, 3, 14, 15 a 18. Předpokládali jsme, že právě tu pracovní pozici, kterou vykonávají respondenti na školách a uvedli ji v položce č. 2, zmínili také v položkách č. 14 a 15, kde měli uvést 3 pracovní pozice, které se na jejich škole zabývají diagnostikou studijních předpokladů žáků s NKS a posuzováním pracovního potenciálu u žáků s NKS. A pokud právě tuto pracovní pozici uvedli na 1. místě, považují tedy sami sebe za pracovníka, který se výše zmíněnými povinnostmi zabývá.

Hypotézu jsme zároveň sestavili za předpokladu, že se pracovník na škole považuje za kompetentního v poskytování KP pro žáky s NKS v případě, že má již zkušenosti s prací s žákem s NKS (vzdělává ho či vzdělával v uplynulých třech letech, zabývá se diagnostikou studijních předpokladů u žáků s NKS a posuzováním pracovního potenciálu u žáků s NKS).

5 Diskuse

Do našeho dotazníkového šetření byli zapojeni pedagogové, kteří na příslušné škole odpovídají za kariérové poradenství a mají na škole žáka či žáky s NKS. I přes dlouhou dobu zveřejnění dotazníku jsme získali pouze 22 relevantních odpovědí. Jako jednu z možných příčin této situace shledáváme, že mnoho pracovníků škol nerozlišuje poskytování kariérového poradenství pro žáky s NKS a žáky intaktní. Tato myšlenka je potvrzena hypotézou H1, u které jsme zjistili, že neexistuje významný rozdíl mezi poskytováním kariérového poradenství pro žáky s NKS a žáky intaktní. V průběhu studia a přechodu do vyšších ročníků, také dochází ke snížení počtu žáků s NKS. Dle statistických údajů MŠMT (Statistický portál MŠMT, 2021/2022) bylo ve školním roce 2021/2022 z celkového počtu žáků se zdravotním postižením vzděláváno 11,1 % žáků s NKS v běžných ZŠ a 10,3 % žáků s NKS v ZŠ pro žáky s SVP. Na SŠ „běžných“ jich bylo vzděláváno pouze 3,7 % a na SŠ pro studenty s SVP jenom 1,4 %. Procentuální zastoupení žáků s NKS na školách tedy s vyššími ročníky klesá.

Kariérové poradenství respondenti nejčastěji vykonávají z pozice výchovného poradce. Pouze jeden respondent uvedl, že na škole působí přímo jako kariérový poradce. Obecně víme, že kariérové poradenství je vykonáváno na školách jako přidružená funkce k funkci hlavní. Analýza z roku 2011 (Drahoňovská, Eliášková, 2011) uvádí, že to jsou právě nejčastěji učitelé a výchovní poradci, kteří poradenství poskytují.

Do procesu kariérového poradenství a rozhodování žáka by měli být kromě školy také intenzivně zapojeni rodiče. Poradci na školách jim mohou poskytnout potřebné informace a případně je odkázat, kde doplňující informace mohou dohledat (Galová, Hašková, Musilová, Peterková, Stojarová, Tomanová 2020). Nejčastěji využívaná forma poskytování informací rodičům dle našeho zjištění probíhá předáváním odkazů na internet, individuální konzultací, předáváním informačních letáků, předáváním kontaktů na odborná pracoviště, pořádání skupinových informačních schůzek, online schůzkami a telefonickým kontaktem, v rámci možnosti dnů otevřených dveří a v rámci spolupráce školy s IPS. Výsledky našeho šetření můžeme porovnat z druhého úhlu – tedy z pohledu rodičů. Kubiczková (2022) ve svém průzkumu uvádí, že rodiče nejčastěji získávají informace díky poradenskému pracovníkovi, obdržetím brožury o středních školách v jejich kraji, obdržetím odkazu na internet, testováním dítěte ve škole, na veletrhu středních škol a v rámci pracovní výchovy. Byl uveden

ale i vysoký počet odpovědí, kdy rodiče od školy žádné informace nedostali. Nejvíce se oba pohledy shodly na poskytování informací pomocí předávání odkazů na internet a individuálních konzultací s rodiči.

S kariérovým poradenstvím naši respondenti na školách začínají nejčastěji na druhém stupni (nejvíce v 8. ročníku). Dle kolektivu pracovníků Jihočeské hospodářské komory a Jihočeské společnosti pro rozvoj lidských zdrojů, o.p.s a uvedených autorů Rámce (2019) by se s kariérovým poradenstvím mělo začít již při přestupu na druhý stupeň a KP by se mělo zintenzivňovat každým rokem. Dle Volfové (2020) by se mělo začínat určitě dříve než v posledním ročníku a dle Lukšíka (2017) je kariérové poradenství schováno v rámci předmětů již od 1. stupně.

Vhodné obory pro žáky s NKS se nejčastěji určují dle individuality žáka – především zohledňujeme o jaký typ a míru postižení NKS se jedná. Nejvíce doporučovanými zaměstnáními jsou: IT obory, gastronomie, řemeslné práce, přírodovědné obory, nematuritní a maturitní obory, obory s výučním listem, podnikání, logistika, obory, kde se nemusí komunikovat, automechanika a strojírenství. Odpovědi se shodují s údaji ze začátku školního roku 2017 (Trhlíková, 2018). Ty nám uvádějí obory, na které jedinci s NKS nastoupili. Jedná se ale pouze o údaje o žácích, kteří byli vzděláváni ve speciálních třídách a o žáky, jejichž integrace vyžadovala finanční prostředky. Šlo dohromady o 21 žáků, kteří nastoupili na zahradnické práce, do stravovacích a ubytovacích služeb, na zednické práce, strojírenské práce a cukráře.

Jeden z našich respondentů nepovažoval otázku vhodného oboru pro žáka s NKS za zdařilou. Argumentoval tím, že „záleží na osobnosti jednotlivců. Na tom, jaké je jejich prožívání a také je to o jejich sebedůvěře, osobních limitech, o tom, jak zvládají stres. Jak jsou inteligentní a sociálně zdatní. O jaký typ řečové vady jde. Nakolik je u jedince komunikace ovládnuta. Jde tady o rodinné vzory, zájmy jednotlivce, nabídky na trhu práce.“ S tímto vším samozřejmě souhlasíme a předpokládáme že s tím souhlasili i respondenti, kteří uvedli možnost, že závisí na individualitě žáka. Žáky s NKS nechceme škatulkovat jen pro určité obory, zároveň ale souhlasíme s tvrzením Strádala (2013), že při volbě povolání je důležité zohlednit fyzické a zdravotní předpoklady jedince, z čehož nám vyplývá, že ne všechny obory při tomto zohlednění můžeme brát pro žáky s NKS v potaz. Seznam vhodných či nevhodných oborů pro žáky naopak může zefektivnit práci poradce a ukázat žákům i jejich rodinám

kariérní možnosti.

Většina respondentů (72,7 %) nevnímá, že by byla plně kompetentní k poskytování kariérového poradenství pro žáky s NKS. Dotazníkové šetření z roku 2019 (Galová, 2020), které probíhalo ve Zlínském kraji ukazuje, že 57 % respondentů neabsolvovalo žádné vzdělávání pro kariérové poradce, a že nejdůležitější roli hraje schopnost komunikace s žáky a rodiči. Naopak dle Brabce a Kreislové (2020) by kariérový poradce měl disponovat hned několika odbornými kompetencemi a to např. schopností orientovat se v teorii a metodách kariérového poradenství, schopnost vyhledávat, tvořit a poskytovat kariérové informace pro přímou i bezkontaktní práci s klientem, uplatňovat metody, techniky a postupy základní kariérové diagnostiky, vést evidenci, systemizovat kariérové informace na regionální úrovni, poskytovat informace ze světa vzdělávání a světa práce, orientovat se v legislativě atd. Naši respondenti by nejvíce ocenili ovšem konkrétní pomoc ke zvýšení jejich kompetencí, a to ve formě metodického materiálu věnovanému kariérovému poradenství pro žáky s NKS, poskytnutí informací o NKS a jeho dopadech do vzdělávání, poskytnutí informací o možnostech spolupráce s dalšími partnery a poskytnutí informací o aktuálním dění v oblasti KP.

Závěr

V naší diplomové práci jsme se věnovali kariérovému poradenství u žáků s NKS z pohledu kariérového poradce. Zaměřili jsme se na to, co narušená komunikační schopnost je, jaké její druhy existují, a především na žáka s NKS ve školním prostředí. Poté jsme se zaměřili na kariérové poradenství jako takové a kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením a žáky s NKS.

V praktické části jsme představili a zpracovali aktuální poznatky ze světa kariérových poradců na školách, čímž se nám podařilo naplnit hlavní cíl diplomové práce. Stanoveny byly také cíle dílčí a hypotézy. Ty se nám díky dotazníkového šetření podařilo naplnit a zároveň se nám podařilo ověřit platnost stanovených hypotéz.

Největší nedostatek diplomové práce, a především její praktické části, shledáváme v otevřených odpovědích dotazníkového šetření. Mnohokrát jsme získali odpovědi, kterým jsme nerozuměli, nebo které se často opakovaly. Zvolená metoda dotazníku nedovolila respondentům při nepochopení otázky možnost doptat se. Nám také chyběla možnost dovysvětlení některých odpovědí.

Věříme, že poznatky z praktické části mohou využít všichni pracovníci, kteří se zabývají nebo budou zabývat kariérovým poradenstvím na školách u žáků s NKS. Také věříme, že výsledky mohou poukázat na nedostatky, které se objevují v této oblasti a vést k lepší informovanosti.

Zdroje

BENDO VÁ, Petra. *Dítě s narušenou komunikační schopností ve škole*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3853-6

BROWN, Steven D. a Robert W. LENT. *Career Development and Counseling: Putting Theory and Research to Work*. Second Edition. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, 2013. ISBN 978-1-118-06335-4.

HANSEN, Ellen. *Career Guidance: A resource handbook for low- and middle-income countries*. 2006. International Labour Organization: International Labour Organization. ISBN 92-2-118376-1.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

KEJKLÍČKOVÁ, Ilona. *Logopedie v ošetrovatelské praxi*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-2835-3.

KLEHE, Ute-Christine a Edwin VAN HOOFT. *The Oxford Handbook of Job Loss and Job Search*. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-01-999-8398-8.

KLENKOVÁ, Jiřina, Barbora BOČKOVÁ a Ilona BYTEŠNÍKOVÁ. *Kapitoly pro studenty logopedie: Text k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-229-1.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie*. Grada Publishing, 2006. ISBN 978-80-247-1110-2

KRAHULCOVÁ, Beáta. *Dyslalie/patlavost*. Praha: Beáta Krahulcová - Beakra, 2007. ISBN 978-80-903863-0-3.

LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-801-5

LECHTA, Viktor. *Koktavost: Integrativní přístup*. 2. Praha: Portál, 2010a. ISBN 978-80-7367-643-8.

LECHTA, Viktor. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. 2., aktualiz. vyd. Přeložil Jana KŘÍŽOVÁ. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-901-9.

LECHTA, Viktor. *Základy inkluzivní pedagogiky: Dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. 1. Praha: Portál, 2010b. ISBN 978-80-7367-679-7.

NEUBAUER, Karel a kol. *Kompendium klinické logopedie: Diagnostika a terapie poruch komunikace*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1390-1.

OBEREIGNERŮ, Radko. *Afázie a přidružené poruchy symbolických funkcí*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3737-8.

PATTONOVÁ, Wendy a Mary MCMAHONOVÁ. *Kariérový rozvoj a systémová teorie: propojení mezi teorií a praxí*. Praha: Centrum Euroguidance, Dům zahraniční spolupráce, 2015. ISBN 978-80-88153-04-7.

PEUTELSCHMIEDOVÁ, Alžběta. *Logopedické minimum*. 2. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1233-0.

SVOBODA, Pavel. *Metodologie kvantitativního speciálněpedagogického výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3067-6.

ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA a kol. *Klinická logopedie*. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-340-6.

ŠTIKAR, Jiří. *Psychologie ve světě práce*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0448-5.

VOSMIK, Miroslav. *Inkluze a kariérové poradenství*. Praha: Raabe, 2018. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-357-5.

VRBOVÁ, Renata a kol. *Metodika práce se žákem s narušenou komunikační schopností*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. ISBN 978-80-244-3312-7

VRBOVÁ, Renata a kol. *Katalog podpůrných opatření dílčí část: Pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu narušené komunikační schopnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4676-9.

VRBOVÁ, Renata. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu narušené komunikační schopnosti: dílčí část*. 2., přepracované a rozšířené vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5712-3.

ZILCHER, Ladislav a Zdeněk SVOBODA. *Inkluzivní vzdělávání: Efektivní vzdělávání všech*

žáků. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0789-6.

Internetové zdroje

Afázie: Afázie u dospělých [online]. In: . 2022 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.klinickalogopedie.cz/index.php?pg=verejnost--co-je-to--afazie>

BRABEC, Jan a Barbora KREISLOVÁ. *Kariérové poradenství pro pedagogy: Metodický manuál* [online]. 2020 [cit. 2022-10-05]. Dostupné z: https://www.poradenstvihk.cz/karierove/wp-content/uploads/2021/07/Infokariera_KP-pro-pedagogy-HK.pdf

Centrum kariérového poradenství. *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2022 [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/p/ckp.html>

Člověče, Porad' se!. *Euroguidance* [online]. 2017 [cit. 2022-09-08]. Dostupné z: <https://www.euroguidance.cz/publikace/clovece-porad-se.pdf>

DRAHOŇOVSKÁ, Petra a Ivana ELIÁŠKOVÁ. *Analýza práce a potřeb poradců v oblasti kariérového poradenství na školách* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011 [cit. 2022-09-14]. Dostupné z: https://www.skoly-online.cz/data/PORADCI_SKOLY_FINAL_pro_www_opr.pdf

ELIÁŠKOVÁ, Ivana. *Kariérové poradenství pro osoby se zdravotním postižením není luxus, ale motivace a pomoc k aktivnímu životu* [online]. 2012 [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16523/karierove-poradenstvi-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim-neni-luxus-ale-motivace-a-pomoc-k-aktivnimu.html>

GALOVÁ, Jana, Kateřina HAŠKOVÁ, Adéla MUSILOVÁ, Jarmila PETERKOVÁ, Věra STOJAROVÁ a Libuše TOMANOVÁ. *Průvodce pro (školní) kariérové poradce* [online]. Zlín, 2020 [cit. 2022-07-13]. ISBN 978-80-87833-35-3. Dostupné z: <https://pruvodcekarierou.zkola.cz/karierovi-poradci/>

GALOVÁ, Jana. *Nejpotřebnější kompetencí je podle kariérových poradců schopnost dobré*

komunikace s žáky a především rodiči [online]. 2020 [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://pruvodcekarierou.zkola.cz/nejpotrebnejsi-kompetenci-je-podle-karierovych-poradcu-schopnost-dobre-komunikace-s-zaky-a-predevsim-rodici/>

GARCIA, Linda J., Chantal LAROCHE a Jacques BARRETTE. Work integration issues go beyond the nature of the communication disorder. *Journal of Communication Disorders* [online]. 2001 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-communication-disorders>

Informační a poradenské středisko pro volbu a změnu povolání. *Úřad práce ČR* [online]. 2022 [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/informacni-a-poradenske-stredisko-pro-volbu-a-zmenu-povolani>

Informační centra pro mládež. *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT)* [online]. 2022 [cit. 2022-09-15]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/informacni-centra-pro-mladez>

JIGĂU, Mihai. *Career counselling: Compendium of methods and techniques* [online]. Romania: Institute of Educational Sciences, Euroguidance, 2007 [cit. 2022-06-20]. ISBN 973-7714-29-6. Dostupné z: https://eunec.eu/sites/www.eunec.eu/files/members/attachments/career_counselling_compendium_of_methods_and_techniques.pdf

Kolektiv pracovníků Jihočeské hospodářské komory a Jihočeské společnosti pro rozvoj lidských zdrojů, o.p.s a uvedení autoři Rámce. *Metodický postup pro poskytování kariérového poradenství se zaměřením na 2. stupeň základních škol* [online]. 2019 [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://www.impulsprokarieru.cz/karierove-poradenstvi#gallery-pdf-5>

Koncepce kariérového poradenství. *JCMM* [online]. 2022 [cit. 2022-09-23]. Dostupné z: <https://vzdelavani vse.cz/files/files/brozura-koncepce.pdf>

KOŠŤÁLOVÁ, Helena a Markéta CUDLÍNOVÁ. Nejste na to sami: Zdroje školního kariérového poradce. *Impuls pro kariéru* [online]. Jihočeská hospodářská komora, 2021 [cit. 2022-09-20]. Dostupné z: www.impulsprokarieru.cz

Krajské centrum kariérového poradenství. *IKAP* [online]. 2023 [cit. 2022-08-04]. Dostupné z: <https://www.ikap.cz/krajske-centrum-karieroveho-poradenstvi>

KUBICZKOVÁ, Lucie. *Postoje a očekávání rodičů žáků s narušenou komunikační schopností a rodičů žáků s tělesným postižením v oblasti kariérového poradenství a profesní orientace* [online]. Olomouc, 2022 [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/y1i4g9/>

KUPCOVÁ, Adéla Zelenda. *Analýza šetření kariérového poradenství v SPC. Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2011 [cit. 2022-09-04]. Dostupné z: https://archiv-nuv.npi.cz/uploads/poradenstvi/studie/analyza_karieroveho_poradenstvi_v_spc.pdf

LUKŠÍK, Tomáš. *Návrh opatření pro zkvalitnění systému kariérového poradenství v České republice* [online]. Olomouc, 2017 [cit. 2022-11-05]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/cxfjra/>

Metodický pokyn k zajišťování podpůrného opatření pedagogické intervence [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/01/Metodicky_pokyn_Pedagogicka_intervence.pdf

Mlčáková, M. R. (2012). *Základy logopedie (komunikační schopnost a její narušení). ZÁKLADY SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY*. Dostupné z: <https://docplayer.cz/416937-Zaklady-logopedie-komunikacni-schopnost-a-jeji-naruseni.html>

O Euroguidance. *Euroguidance - Evropská síť pro podporu poradenství* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.euroguidance.cz/o-euroguidance.html>

Poradenské služby. *Úřad práce* [online]. 2022 [cit. 2022-09-24]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/profesni-poradenstvi-1>

PÝCHOVÁ, Silvie. *Jak rozumíme pojmu kariérové poradenství? Školní poradenství v praxi* [online]. 2016 [cit. 2021-10-29]. Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/cz/casopis/skolni-poradenstvi-v-praxi/jak-rozumime-pojmu-karierove-poradenstvi.m-2546.html>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. 2021 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani.html>

Statistický informační systém Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele školního roku 2021/2022 [online]. 2022 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

STRÁDAL, Jiří. Návrh koncepce Integrovaného systému kariérového poradenství. *Informační systém Infoabsolvent* [online]. Praha, 2013 [cit. 2022-09-20]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-78>

SYCHROVÁ, Pavla. *Charakteristika poruch řeči* [online]. 2012 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/charakteristika-poruch-reci>

TRHLÍKOVÁ, Jana. *Studijní a pracovní záměry absolventů středních škol se zdravotním postižením: Dotazníkové šetření žáků se zdravotním postižením v posledním ročníku střední školy* [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2010 [cit. 2022-07-06]. Dostupné z: <https://infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceZP?Stranka=9-0-54&NazevSeo=Studijni-a-pracovni-zamery-absolventu-strednich->

TRHLÍKOVÁ, Jana. *Žáci a studenti se zdravotním postižením ve středním a vyšším odborném vzdělávání – vzdělanostní a oborová struktura* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2018 [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceZP?Stranka=9-0-145&NazevSeo=Zaci-a-studenti-se-zdravotnim-postizenim-ve->

TVRDÁ, Kateřina. *Příručka kariérového poradce: Podpůrný dokument pro výchovné a kariérové poradce ze školského prostředí* [online]. 2020 [cit. 2022-08-05]. Dostupné z: <https://kvk.mujzivotposkole.cz/assets/files/p%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka%20KVK.pdf>

VALENTA, Josef. *Přehled speciální pedagogiky: Narušená komunikační schopnost* [online]. 2014 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZUF/18899/PREHLED-SPECIALNI-PEDAGOGIKY-NARUSENA-KOMUNIKACNI-SCHOPNOST.html>

VOLFOVÁ, Kristýna. *Postupy kariérového poradenství na základních školách* [online]. Ústí nad Labem, 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/uizl0i/>

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. [online] 2022 [cit. 2022-04-04] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. [online] 2022 [cit. 2022-05-04] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. [online] 2022 [cit. 2022-04-04] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

Vyhlašujeme 13. ročník Národní ceny kariérového poradenství. *Euroguidance - Evropská síť pro podporu poradenství* [online]. [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.euroguidance.cz/novinky/2021/nckp-2021.html>

Vývojová dysfázie. *Asociace klinických logopedů České republiky* [online]. [cit. 2022-09-08]. Dostupné z: <https://www.klinickalogopedie.cz/index.php?pg=verejnost--co-je-to--vyvojova-dysfазie>

WATTS, Anthony, G. *Kariérové poradenstvo v teórii a praxi* [online]. 1.. Bratislava: Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu Euroguidance centrum, 2012 [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://www.euroguidance.cz/publikace/kp-0.pdf>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). [online] 2022 [cit. 2022-03-24] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

ZEZULKOVÁ, Eva. *Žák s narušenou komunikační schopností v procesu edukace* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita, 2014 [cit. 2022-05-14]. Dostupné z: <https://projekty.osu.cz/svp/opory/54-pdf-SO.pdf>

Seznam zkratek

AAK – Alternativní a augmentativní komunikace

ADD – Attention deficit disorder

ADHD – Attention deficit hyperactivity disorder

ČJ – Český jazyk

ČR – Česká republika

ICM – Informační centra pro mládež

IPS – Informační a poradenská střediska pro volbu a změnu povolání

IT – Informační technologie

IVP – Individuální vzdělávací plán

KP – Kariérové poradenství

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NKS – Narušená komunikační schopnost

NÚOV – Národní ústav odborného vzdělávání

NZD – Nejvýznamnější způsob diagnostiky

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OVŘ – Opožděný vývoj řeči

PAS – Poruchy autistického spektra

PO – Podpůrná opatření

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

PSPP – Předmět speciálně pedagogické péče

RVP – Rámcový vzdělávací program

SPC – Speciálně pedagogické centrum

SPU – Specifické poruchy učení

SŠ – Střední škola

SVP – Speciální vzdělávací potřeby

ŠPP – Školní poradenské pracoviště

ŠPZ – Školské poradenské zařízení

VOŠ – Vyšší odborná škola

VŠ – Vysoká škola

ZP – Zdravotní postižení

ZŠ – Základní škola

Seznam grafů

Graf 1- Druh a stupeň školy	39
Graf 2 - Pozice na škole.....	40
Graf 3- Vzdělávání žáka s NKS	41
Graf 4 - Služby KP poskytují žákům s NKS ve stejné míře jako žákům bez postižení	42
Graf 5 - Služby KP poskytují žákům s NKS ve vyšší míře než žákům bez postižení.....	42
Graf 6 - V čem konkrétně vyšší míra poskytování KP spočívá.....	43
Graf 7 - Služby KP poskytují žákům s NKS v nižší míře než ostatním žákům bez postižení	44
Graf 8 - Ohodnocení spolupráce s pracovníky školy	45
Graf 9 - Ohodnocení spolupráce s institucemi	47
Graf 10 - Ohodnocení spolupráce s rodiči žáka s NKS v oblasti kariérového poradenství	49
Graf 11 - Ohodnocení spolupráce se zákonnými zástupci	51
Graf 12 - Nejčastěji využívané formy spolupráce s pracovníky SPC	53
Graf 13 - Vhodné obory pro žáka s NKS	55
Graf 14 - Nevhodné obory pro žáka s NKS.....	57
Graf 15 - Specifické dovednosti rozvíjené u žáků s NKS	58
Graf 16 - Ročník, ve kterém na školách začínají s KP u žáků s NKS.....	59
Graf 17 - Diagnostika studijních předpokladů	60
Graf 18 - Posouzení pracovního potenciálu	62
Graf 19 - Nejvýznamnější způsob diagnostiky (NZD).....	65
Graf 20 - Způsob získávání zpětné vazby od absolventů s NKS o jejich dalším vzdělávání případně o pracovním uplatnění	67
Graf 21 - Dostatek kompetencí pro poskytování KP u žáků s NKS.....	68
Graf 22 - Získané kompetence pro poskytování KP.....	68
Graf 23 - Informace ke zkvalitnění kompetencí v KP u žáků s NKS.....	69
Graf 24 - Souhrnné hodnocení	70

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet dětí v MŠ (Statistický portál MŠMT).....	14
Tabulka 2: Počet žáků v ZŠ (Statistický portál MŠMT)	15
Tabulka 3: Počet studentů v SŠ (Statistický portál MŠMT)	15
Tabulka 4: Podpůrná opatření.....	22
Tabulka 5: Odpovědi respondentů u možnosti „Jiné“	66
Tabulka 6: Skutečná četnost u hypotézy H1	72
Tabulka 7: Očekávaná četnost u hypotézy H1	73
Tabulka 8: Skutečná četnost u hypotézy H2	74
Tabulka 9: Očekávaná četnost u hypotézy H2	74
Tabulka 10: Skutečná četnost u hypotézy H3	76
Tabulka 11: Očekávaná četnost u hypotézy H3	77

Seznam příloh

Příloha 1 - Dotazník

Příloha 1 – Dotazník

DOTAZNÍK JE URČEN K VYPLNĚNÍ PRACOVNÍKEM ŠKOLY ZODPOVĚDNÝM ZA KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ VE ŠKOLE, KTERÁ VZDĚLÁVÁ NEBO V POSLEDNÍCH TŘECH LETECH VZDĚLÁVALA ŽÁKA S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

obracíme se na Vás, jako na pedagoga odpovědného ve Vaší škole za kariérové poradenství. Tento dotazník se k Vám dostal z toho důvodu, že mezi žáky Vaší školy je i žák s narušenou komunikační schopností.

S týmem kolegů se dlouhodobě věnujeme podmínkám vzdělávání žáků se zdravotním postižením u nás. Připravili jsme dosud řadu výstupů, které jsou ve školách hojně užívány. Za všechny uvádíme např. Katalog podpůrných opatření či metodiky k podpoře žáků s SVP – v případě Vašeho zájmu je najdete na www.inkluze.upol.cz. Rádi bychom s vaší pomocí zmapovali, zda a jakým způsobem je ve Vaší škole realizováno kariérové poradenství zaměřené na podporu žáků s narušenou komunikační schopností.

Dotazník je anonymní. Prosíme o jeho vyplnění za celou školu – jedná se nám o vyplnění právě jednoho dotazníku za školu, nejpozději do konce kalendářního roku.

Děkujeme Vám za Vaši ochotu a těšíme se na spolupráci – a zejména na Vaše hodnocení kariérového poradenství u žáků s narušenou komunikační schopností.

PAEDDR. PAVLÍNA BASLEROVÁ, PH. D.
METODIČKA PROJEKTU ZP KARIÉRA

PROF. MGR. PAEDDR. JAN MICHALÍK, PH. D.
HLAVNÍ ŘEŠITEL

Ps. Na konci roku 2022 si můžete na <https://www.karierazp.upol.cz> stáhnout elektronickou verzi Metodiky kariérového poradenství u žáka nejen s narušenou komunikační schopností.

ČÁST A:

- 1) Vyberte druh a stupeň školy, za kterou dotazník vyplňujete
 - a) Základní škola (tzv. „běžná“)
 - b) Základní škola zřízena dle § 16 odst. 9
 - c) Střední škola (tzv. „běžná“)
 - d) Střední škola zřízená dle § 16 odst. 9

- 2) Dotazník vyplňuji z pozice:
 - a) výchovný poradce
 - b) školní speciální pedagog
 - c) školní psycholog
 - d) třídní učitel
 - e) učitel vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (platí pro ZŠ)

f) jiné (uveďte prosím konkrétně)

- 3) Vzděláváte Vy sám letos či v uplynulých třech letech ve Vaší škole žáka s narušenou komunikační schopností

ANO

NE

ČÁST B

(PROSÍM PŘI VYPLŇOVÁNÍ TÉTO ČÁSTI DOTAZNÍKU ZHODNOŤTE SVÉ ZKUŠENOSTI, KTERÉ MÁTE V OBLASTI KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ U ŽÁKŮ S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ)

- 4) Služby kariérového poradenství poskytujete žákům s narušenou komunikační schopností: Vyberte jednu z nabízených tří možností, v případě výběru odpovědi b) nebo c) uveďte slovní komentář

- a) Ve stejné míře jako ostatním žákům bez postižení

ANO

NE

- b) Ve vyšší míře než ostatním žákům bez postižení, pokud ano, uveďte v čem konkrétně včetně důvodů, které Vás k tomu vedou

ANO

NE

- c) V menší míře než ostatním žákům bez postižení, pokud ano, uveďte v čem konkrétně včetně důvodů, které Vás k tomu vedou

ANO

NE

- 5) Na škále 0-5

(0 = spolupráce z naší strany neprobíhá,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = pracovníci přes můj zájem nespolupracují

X = bez odpovědi)

Zhodnoťte míru intenzity spolupráce s pracovníky školy, se kterými při kariérovém poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností spolupracujete.

Hodnocení pozice, kterou zastáváte Vy, vynechejte.

A) Výchovný poradce *	0	1	2	3	4	5	N	X
B) Školní speciální pedagog*	0	1	2	3	4	5	N	X
C) Školní psycholog*	0	1	2	3	4	5	N	X
D) Třídní učitel*	0	1	2	3	4	5	N	X
E) Učitel vzdělávací oblasti	0	1	2	3	4	5	N	X
Člověk a svět práce (týká se základní školy) *								
F) Jiní *	0	1	2	3	4	5	N	X

6) Na škále 0-5

(0 = spolupráce z naší strany neprobíhá,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = pracovníci přes můj zájem nespolupracují

X = bez odpovědi)

Zhodnoťte míru intenzity spolupráce s institucemi v rámci kariérového poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností mimo školu?

A) SPC pro vady řeči/ logopedické/pro žáky s NKS*	0	1	2	3	4	5	N	X
B) PPP *	0	1	2	3	4	5	N	X
C) Úřad práce (IPS) *	0	1	2	3	4	5	N	X
d) Občanské sdružení logo *	0	1	2	3	4	5	N	X
E) klinický logoped *	0	1	2	3	4	5	N	X
F) Jiná organizace *	0	1	2	3	4	5	N	X

7) Na škále 0-5

(0 = spolupráce z naší strany neprobíhá,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = zákonní zástupci přes náš zájem nespolupracují

X = bez odpovědi)

Uveďte intenzitu využívání dané formy spolupráce školy s rodiči žáka s narušenou komunikační schopností v oblasti kariérového poradenství.

A) Formou individuálních konzultací*	0	1	2	3	4	5	N	X
B) Formou skupinových Informačních schůzek, kde jsou přítomni *	0	1	2	3	4	5	N	X
C) Formou předání informačních letáků*	0	1	2	3	4	5	N	X
D) Formou předání odkazů na internet*	0	1	2	3	4	5	N	X
E) Formou předání kontaktů na odborná pracoviště *	0	1	2	3	4	5	N	X
F) Jiným způsobem *	0	1	2	3	4	5	N	X

8) Na škále 0-5

(0 = na tuto oblast není spolupráce zaměřená,

5 = spolupráce je velmi intenzivní,

N = zákonní zástupci přes náš zájem v této oblasti nespolupracují

X = bez odpovědi)

Uveďte intenzitu spolupráce se zákonnými zástupci žáků s narušenou komunikační schopností v oblasti kariérového poradenství v jednotlivých oblastech.

A) Na poskytování a konzultaci výstupů z diagnostiky studijních předpokladů a pracovního potenciálu žáka*

0 1 2 3 4 5 N X

B) Na poskytování informací o studijních oborech vhodných pro žáka s NKS*

0 1 2 3 4 5 N X

C) Na poskytování informací o nabídce škol (nabízené obory, dny otevřených dveří atd.)*

0 1 2 3 4 5 N X

D) Na poskytování informací o službách zaměřených na kariérové poradenství pro žáky se zdravotním postižením*

0 1 2 3 4 5 N X

E) Na jinou oblast (uveďte prosím kon JINOU OBLAST (UVEĎTE PROSÍM KONKRÉTNĚ) *

0 1 2 3 4 5 N X

9) Vyberte a seřadte 3 nejčastěji využívané formy spolupráce s pracovníky speciálně pedagogického centra (SPC) v oblasti kariérového poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností.

3 vybrané položky seřadte podle četnosti využívání, na prvním místě uveďte nejčastěji využívanou formu.

Nejčastěji využívaná forma spolupráce s pracovníky SPC

- a) pravidelné návštěvy pracovníků SPC ve škole v rámci řešení jiných vzdělávacích záležitostí týkajících se žáka
- b) společná setkání zaměřená především na kariérové poradenství za účasti pracovníků SPC, zákonných zástupců, případně dalších zainteresovaných stran
- c) bez přímého kontaktu prostřednictvím informací uvedených v doporučení vydaného za účelem stanovení podpůrných opatření pro žáka
- d) telefonická či emailová komunikace s pracovníky SPC
- e) nijak, spolupráce neprobíhá
- f) jiným způsobem

10) Uveďte názvy nebo alespoň zaměření studijních oborů, o kterých se domníváte, že jsou *vhodné* pro žáka s narušenou komunikační schopností z hlediska jeho možného pracovního uplatnění.

Místo pro krátký komentář

11) Uveďte názvy nebo alespoň zaměření studijních oborů, o kterých se domníváte, že jsou *nevhodné* pro žáka s narušenou komunikační schopností z hlediska jeho možného pracovního uplatnění.

Místo pro krátký komentář

12) Uveďte, které specifické dovednosti u žáků s narušenou komunikační schopností ve Vaší škole cíleně rozvíjíte (např. prostřednictvím předmětu speciálně pedagogické péče.

Vyberte všechny u Vás realizované možnosti

- a) Logopedická péče
- b) Řečová výchova
- c) Nácvik sociální komunikace
- d) Prostředky AAK
- e) Rozvoj grafomotorických dovedností
- f) Práce s počítačem
- g) Rozvoj sluchového vnímání
- h) Rozvoj zrakového vnímání
- i) Rozvoj paměti, pozornosti a myšlení
- j) Reeducace SPU
- k) Ve škole nejsou rozvíjeny žádné z uvedených dovedností
- l) Jiné

13) Ve kterém ročníku Vaší školy u žáků s narušenou komunikační schopností začínáte systematicky s kariérovým poradenstvím?
Uveďte ročník, případně rozveďte v komentáři.

14) Kdo se ve Vaší škole zabývá diagnostikou studijních předpokladů u žáka s narušenou komunikační schopností. (Uveďte maximálně 3 pracovní pozice a seřaďte je podle intenzity jejich zapojení od nejintenzivnější míry zapojení)

Pracovní pozice

- a) výchovný poradce
- b) školní speciální pedagog
- c) školní psycholog
- d) třídní učitel
- e) učitel vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (týká se základní školy)
- f) jde o výsledek společného posuzování, na kterém se podílí
- g) nikdo
- h) jiný pracovník

15) Kdo se ve Vaší škole zabývá posuzováním pracovního potenciálu žáka s narušenou komunikační schopností. (Uveďte maximálně 3 pracovní pozice a seřaďte je podle intenzity jejich zapojení od nejintenzivnější míry zapojení)

Pracovní pozice

- a) výchovný poradce
- b) školní speciální pedagog
- c) školní psycholog
- d) třídní učitel
- e) učitel vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (týká se základní školy)
- f) jde o výsledek společného posuzování, na kterém se podílí

- g) nikdo
- h) jiný pracovník

16) Jakým způsobem probíhá diagnostika v oblasti kariérového poradenství u žáka s narušenou komunikační schopností. Seřadte podle významu, který podle Vás jednotlivé způsoby diagnostiky v dané oblasti kariérového poradenství mají – a to tak, že na prvním místě uvedete ten nejvýznamnější (pro vyšší přehlednost jsou možné oblasti diagnostiky uvedeny v následujícím bloku).

- a) Posuzování míry dosažení kompetencí, které jsou dány RVP
- b) Posuzování míry dosažení očekávaných výstupů ze vzdělávání
- c) Analýza vzdělávacích výsledků žáka
- d) Diagnostika zaměřená na průceschopnost žáka
- e) Posuzování osobnostních rysů a volných předpokladů žáka
- f) Identifikace limitů, které vyplývají z narušené komunikační schopnosti žáka v celkovém kontextu jeho životních podmínek
- g) Diagnostika žákových preferencí v dalším vzdělávání/ volbě povolání
- h) Jiné

17) Jakým způsobem dostáváte od absolventů Vaší školy s narušenou komunikační schopností zpětnou vazbu o jejich dalším vzdělávání případně o pracovním uplatnění? Vyberte všechny relativní možnosti.

- a) Škola má vytvořen systém k získávání těchto dat o absolventech školy a cíleně s těmito informacemi pracuje
- b) Pravidelnými setkáními absolventů školy s pedagogy (např. v rámci srazů absolventů)
- c) Absolventi se „vrací“ do školy a informují své učitele
- d) Na základě osobního setkání mimo školu (př. na ulici, v obchodě)
- e) Zpětnou vazbu od absolventů nedostáváme
- f) Jiné

18) Domníváte se, že máte dostatek kompetencí k poskytování kvalitního kariérového poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností?

- ANO
- NE

19) Jaké informace (podporu) byste přivítal/a ke zkvalitnění Vašich kompetencí v této oblasti? Vyberte všechny relevantní možnosti.

- A) Informace o narušené komunikační schopnosti a jejích dopadech do vzdělávání
- B) Informace o možnostech spolupráce s dalšími zainteresovanými partnery
- C) Samostatný metodický materiál věnovaný kariérovému poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností
- D) Pravidelné informace o aktuálním dění v oblasti kariérového poradenství (př. odkazy na novinky)
- E) Další

20) Prosíme Vás o sdělení jakéhokoliv souhrnného hodnocení, názoru či postoje, kterým byste se vyjádřil/a k současné situaci v kariérovém poradenství u žáků s narušenou komunikační schopností.

Místo pro krátký komentář

Anotace

Jméno a příjmení:	Tereza Juřicová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Pavlína Baslerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023
Název práce:	Kariérové poradenství u žáků s narušenou komunikační schopností z pohledu kariérového poradce
Název v angličtině	Career counseling in education of pupils with impaired communication ability from the perspective of carrer counselor
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá kariérovým poradenstvím u žáků s narušenou komunikační schopností z pohledu kariérového poradce. Je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se skládá ze dvou hlavních kapitol – narušená komunikační schopnost a kariérové poradenství. Praktická část se zabývá názory pracovníků škol, kteří poskytují kariérové poradenství pro žáky s narušenou komunikační schopností.
Klíčová slova:	narušená komunikační schopnost, žák s narušenou komunikační schopností, kariérové poradenství, kariérový poradce
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with career counseling for pupils with impaired communication ability from the perspective carrer counselor. It is devided into a theoretical and a practical part. The theoretical part consists of two main chapters – impaired communication ability and carrer counseling. The practical part deals with opinions of workers at school who provide career counseling for pupils with impaired communication ability.
Klíčová slova v angličtině:	impaired communication ability, pupil with impaired communication ability career counseling, carrer counselor
Přílohy vázané k práci:	Příloha 1 – Dotazník
Rozsah práce:	s. 94
Jazyk práce:	Český jazyk